

REPRESENTATIE VAN DIERENLEED IN VLAAMSE NIEUWSMEDIA

EEN CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS VAN VLAAMSE GESCHREVEN PERS

Wetenschappelijk artikel

Aantal woorden: 9.928

Eden Reuven

Stamnummer: 02015329

Promotor: Prof. dr. Stijn Joye

Commissaris: Prof. dr. Hanne Van Haelter

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting Communicatiewetenschappen
afstudeerrichting Journalistiek

Academiejaar: 2022-2023

Dankwoord

Met deze masterproef sluit ik mijn opleiding Journalistiek af. Hiervoor wil ik graag enkele mensen bedanken.

Allereerst wil ik mijn promotor Prof. dr. Stijn Joye bedanken voor de begeleiding tijdens het schrijfproces. Alle mails met vragen werden spoedig beantwoord en de waardevolle feedback stuurde me telkens terug in de juiste richting. Ook de feedback van mijn medestudenten tijdens het werkcollege Masterproef was enorm waardevol. Hun tips en aanvullingen hebben mijn werk zeker naar een hoger niveau getild.

Ten slotte wil ik ook graag mijn familie en vrienden bedanken voor de steun, in het bijzonder mijn mama voor het nalezen.

Abstract

In 2017, the animal rights advocacy organization 'Animal Rights' shed light on severe maltreatment of animals in the slaughterhouse in Tielst through an undercover infiltration. The footage showed animals being tortured and not sedated properly before being executed, causing an outrage in the Flemish media. Five years after these events, this research aims to investigate how the discourse around animals in slaughterhouses takes shape in the Flemish written press. This research is situated in the new emerging field of Critical Animal and Media Studies, which aims to investigate the relations between human and animals, taking into account the role of media in this – often unequal – power dynamic. Representations of animal suffering have not undergone extensive research, yet several studies point to the fact that media representations of this suffering can have an impact on the action we take towards this suffering. Therefore it is important to research these representations. This is the aim of this study, conducted through a Critical Discourse Analysis of 47 articles in 9 different Flemish written news outlets. In accordance with the literature, it was found that an anthropocentric perspective towards the topic was the most common. Animals took on different roles according to their relationship with humans. Several differences were noted between the media outlets. Quality newspapers such as *De Standaard* wrote longer and more critical articles than popular newspapers such as *Het Nieuwsblad*. Besides that, it was found that the topics surrounding animal suffering were often used to solidify certain divisions in society.

Contents

Inleiding.....	5
Literatuurstudie.....	6
1 Theoretisch kader: Critical Animal and Media Studies (verder: CAMS)	6
2 Representatiestrategieën bij dieren in media.....	8
2.1 Antropocentrisme en antropomorfisme.....	8
2.2 Verschillen tussen diersoorten	10
2.3 Thema's	10
3 Belang van studies naar representatie van dierenleed.....	12
Methode.....	14
1 Selectie artikels.....	14
2 Methode analyse: Critical Discourse Analysis (CDA).....	14
3 Drie niveaus van Fairclough	15
4 Concrete werkwijze	17
Resultaten.....	18
1 Tekst	18
1.1 Wereldbeeld	18
1.2 Dieren in verschillende rollen	19
1.3 Rol van emoties	20
2 Discursieve praktijk.....	22
2.1 Rol van emoties en opinies.....	22
2.2 Genre en focus	22
2.3 Verschillen tussen media	23
3 Sociale praktijk.....	26
3.1 Scheidingslijnen in de maatschappij.....	26
3.2 Machtsrelaties in vraag gesteld?	27
Discussie en conclusie	28
Bronvermelding.....	30

1 Bronnen.....	30
2 Artikels uit de analyse.....	40

Inleiding

In maart van 2017 bracht de dierenrechtenorganisatie Animal Rights gruwelijke beelden naar buiten uit het slachthuis van Tielt. De organisatie ging er undercover en legde zo de wanpraktijken vast op beeld. De beelden tonen hoe varkens worden geschopt, geslagen en verschillende vormen van mishandeling ondergaan. Het dierenleed valt niet te ontkennen.

De beelden brachten een golf van verontwaardiging met zich mee, die ook zijn weerslag vond in de nieuwsmidia. Met koppen zoals onder andere 'Varkens worden onverdoofd geslacht: Animal Rights maakt schokkende undercoverreportage in slachthuis' (23 maart 2017, *Het Laatste Nieuws*), 'Gruwelijke mishandeling in slachthuis blootgelegd' (24 maart 2017, *Het Belang van Limburg*) en 'Megaslachthuis in Tielt gesloten na gruwelvideo' (24 maart 2017, *De Tijd*). Er was duidelijk veel aandacht voor deze wanpraktijken. In de krantenartikels waren vaak ook foto's te zien van fragmenten uit de beelden van Animal Rights.

De beelden brachten niet enkel verontwaardiging, maar ook enkele maatschappelijke veranderingen teweeg. Een dag na het openbaar maken van de beelden verbroken supermarktketens Colruyt en Delhaize hun contract met het slachthuis (Animal Rights, 2020). Het slachthuis moest in 2019 een geldboete van 8000 euro betalen wegens inbreuk op dierenwelzijnswetgeving. Kort na het uitlekken van de beelden werd het slachthuis verplicht zijn deuren te sluiten. De structurele veranderingen bleken echter van korte duur, want in april van hetzelfde jaar konden de slachtactiviteiten weer hervat worden.

Er is al heel wat onderzoek gedaan naar de representatie van mensenleed (zie o.a.: Chouliaraki, 2008; Joye, 2013 en Kyriakidou, 2015), maar er is nog maar weinig gefocust op de representatie van dierenleed. Toch blijkt het belangrijk om hierbij stil te staan, want uit enkele onderzoeken bleek dat de manier waarop we dieren en bij extensie hun leed voorstellen, bepaalde implicaties kan hebben op onze attitudes en ons gedrag ten opzichte van dieren (zie o.a.: Ghirlanda et al., 2014 en Nekaris et al., 2013). Uit Aaltola (2014) en Sontag (2003) werd duidelijk dat beelden van dierenleed moeten vergezeld worden van een concrete call-to-action, om gedragsverandering en actie bij het publiek te stimuleren. Het is dus van belang om stil te staan bij de manier waarop Vlaamse geschreven pers het dierenleed in beeld brengt.

Dit onderzoek bouwt verder op de incidenten uit het slachthuis van Tielt en bekijkt 5 jaar na datum hoe het discours rond dieren in slachthuizen vorm krijgt. Op basis van een Critical Discourse Analysis van 47 artikels uit 9 verschillende Vlaamse geschreven nieuwsmidia uit het jaar 2022, werd een analyse gemaakt van het discours rond dieren in slachthuizen. Heel wat onderzoek naar de representatie van dieren in het algemeen in media vormden een goede basis voor deze analyse.

Literatuurstudie

1 Theoretisch kader: Critical Animal and Media Studies (verder: CAMS)

Dit onderzoek kadert binnen het nieuw opkomende onderzoeksveld van CAMS. CAMS kan gezien worden als het convergeren van Critical Media Studies (CMS) en Critical Animal Studies (CAS) en kadert binnen het bredere veld van de critical cultural studies (Merksin, 2017). De CMS focussen op het in vraag stellen van de manier waarop media heersende machtsverhoudingen bevestigen of in vraag stellen (Andrejevic, 2009; Gill, 2018; Merksin, 2017). Deze machtsverhoudingen werden vooralsnog bekeken vanuit het standpunt van de menselijke ervaring (Almiron en Cole, 2017). De manier waarop mensen ook macht uitoefenen op dieren – en dus niet enkel op elkaar – werd nog niet vaak opgenomen in deze onderzoekstak. Hier wordt gepleit voor een introductie van CAS in de kijk op media. CAS gaat over het in vraag stellen van de relatie tussen mens en dier en het bekritisieren van de manier waarop dieren worden uitgebuit door mensen (Almiron en Cole, 2017). Beide vertrekken dus vanuit een kritisch standpunt. Almiron (2016) en Merksin (2017) stellen dat het daarom een logische stap is dat beide velden samen komen om een holistisch beeld te vormen van een globaal systeem van dominantie over hoe mensen dieren exploiteren en de rol die media daarin spelen. Een concept dat hier vaak genoemd wordt, is 'manufacturing consent' (Herman en Chomsky, 2008). Media kunnen bijdragen aan een cultuur waarin bepaalde gedragingen worden verantwoord en waarin we de exploitatie van dieren als normaal gaan zien (Almiron en Cole, 2017). De manier waarop deze dieren dus worden voorgesteld in onze media, kan een impact hebben op de levens van deze dieren en daarom is het belangrijk om deze representaties te onderzoeken (Almiron en Cole, 2017; Merksin, 2017).

Een ander standpunt dat vaak aan bod komt binnen CAMS, is het belang van visibiliteit in de representatie van dierenleed in media. Verschillende studies wijzen op het feit dat media een grote rol spelen in het camoufleren van dierenleed door het niet te laten zien (Khazaal en Almiron, 2016; Packwood Freeman et al., 2011; Parry, 2017 en Wicks, 2011). Dit gebrek aan visibiliteit kan volgens Wicks (2011) leiden tot ontkenning van dierenleed. Aaltola (2014) wijst echter op enkele gevaren van het tonen van beelden van dierenleed. Het tonen van gruwelijke beelden haalt het dierenleed inderdaad uit de onzichtbaarheid, maar het is de vraag hoe ver je hierin kan gaan. Wanneer wordt de grens overschreden en tonen we de gruwelijke beelden puur uit sensationeel oogpunt? Wanneer die grens overschreden wordt, hebben de beelden geen effect meer of net een omgekeerd effect, waarbij mensen plezier halen uit het kijken naar deze beelden. Sontag (2003) stelt dat er twee kaders zijn van waaruit dierenleed wordt getoond in media. Het eerste is een esthetisch kader, waarbij er aandacht is voor de mens als kijker en het plezier dat deze persoon haalt uit de beelden van dierenleed – denk maar

aan natuurdocumentaires waarin veel dierenleed te zien is. Hier benoemt ze beelden van dierenleed als consumptie. Het tweede is een normatief kader, waarbij de focus ligt op het dier en zijn lijden en hoe die kan geholpen worden. Hier worden beelden van dierenleed benoemd als communicatie. Als we naar beelden van het dierenleed kijken voor ons plezier, dragen we bij aan een cultuur die dit leed in stand houdt. Als we daarentegen naar de beelden kijken met de bedoeling er moreel bij stil te staan en actie te ondernemen, dan helpen we juist om het dierenleed te doen stoppen. Het is dus van belang om dierenleed voor te stellen op een manier die stimuleert tot nadenken over bepaalde morele overwegingen (Aaltola, 2014). De boodschap moet een concrete call-to-action bevatten en het moet duidelijk zijn voor de lezer hoe hij actie kan ondernemen (Sontag, 2003). Naast beelden van dierenleed is de taal waarmee we over het dierenleed spreken van belang. Taal is een instrument dat kan ingezet worden om bepaalde machtsverhoudingen in stand te houden of net aan te klagen (Bencke en Bruhn, 2022).

Khazaal en Almiron (2016) pleiten daarom voor een journalistiek die een kritischer standpunt inneemt ten opzichte van de rol die mensen spelen in dierenleed. Binnen dit kader is het belangrijk om te analyseren hoe dierenleed vandaag in Vlaamse media wordt voorgesteld.

2 Representatiestrategieën bij dieren in media

Er is nog maar weinig onderzoek gedaan naar de representatie van dierenleed in media. Toch is er al heel wat onderzoek verricht naar de representatie van dieren in het algemeen in media. Deze inzichten vormen een goede basis om dierenleed in media te gaan analyseren.

2.1 Antropocentrisme en antropomorfisme

Twee concepten die een centrale plaats lijken in te nemen in de analyse van dieren in media, zijn antropocentrisme en antropomorfisme.

Taylor en Twine (2014) halen aan dat we dieren vaak voorstellen vanuit een exploitatieve manier. We denken in termen van: wat is hun nut voor ons? We bekijken dieren dus vanuit een antropocentrisch standpunt. Vaak wordt antropocentrisme algemeen omschreven als de mens als middelpunt zien in je wereldbeeld. Creed (2015) haalt een interessante contradictie aan en stelt dat “animals are everywhere, yet nowhere.” (Creed, 2015, p. 95). We lijken in onze media veel aandacht te besteden aan dieren, terwijl we in ons wereldbeeld nog sterk antropocentrisch denken. Dit is dus een interessant perspectief om op te nemen in de analyse: hoe kan dit hoofdzakelijk antropocentrisch wereldbeeld een rol spelen in de representatie van dierenleed in media? We zien dit bijvoorbeeld in hoe hongerige straathonden uit Kerala, India werden voorgesteld in Indische media tijdens de pandemie. In die verhalen ging het vooral over heroïsche mensen die de straathonden eten gaven. Het leed van de honden zelf bleef op de achtergrond of zelfs onopgemerkt (Haris, 2022). De focus op de menselijke actie in plaats van het dierenleed, werd ook vastgesteld door Gerber et al. (2011). Of in Nederlandse kranten werd vastgesteld dat de meerderheid van de keren dat dieren aan bod kwamen, dit in functie was van hun rituele betekenis voor de mens, als bron van voedsel of andere sociale functies. Opnieuw meer vanuit hun nut voor de mens (Kopnina, 2014, 2016).

Het feit dat we graag menselijke karakteristieken toekennen aan of projecteren op dieren, wordt benoemd als antropomorfisme. Meer bepaald wordt deze term gebruikt voor het toekennen van menselijke eigenschappen aan niet – menselijke wezens (Leitsberger et al., 2016). Dieren antropomorferen lijkt vooral ook te ontstaan vanuit een antropocentrisch wereldbeeld (Gouabault et al., 2011). Het feit dat we dieren menselijke eigenschappen willen toekennen, wijst op een achterliggend beeld dat menselijke eigenschappen de maatstaf zijn om naartoe te werken en dat dieren enkel waarde krijgen in onze ogen wanneer we hen menselijke karakteristieken kunnen toewijzen (Stewart en Cole, 2009; Zlotowski et al., 2018). Er wordt op gewezen dat empathie die door antropomorfisme wordt opgewekt, verkeerd kan zijn. Door deze tactiek zouden we de eigenheid van het dier, het dier – zijn uit het oog verliezen en dit onderwaarden. Stewart en Cole (2009) gaven een voorbeeld met de film *Happy Feet*. Het dier kan enkel gered worden als hij menselijke eigenschappen

vertoont (dansen en zingen). Hij moet wegstappen van zijn dier – zijn om gered te kunnen worden. Dit is een illustratie van hoe het dier – zijn niet wordt gewaardeerd. Mills (2017) betoogt daarom dat we dieren meer moeten voorstellen puur in hun dier – zijn, zonder ze te gebruiken als canvassen voor metaforen en menselijke levenslessen. Hij geeft daarbij het voorbeeld van grappige dierenfilmpjes op het internet. Daar worden de dieren niet gebruikt als metafoor. De filmpjes zijn te kort om er achterliggende waarden of normen in te vermommen en de grap zit in het expliciet dierlijke.

Een studie van Leitsberger et al. (2016) ging ook verder en stelde dat vanuit een antropocentrisch wereldbeeld dieren antropomorferen, ook kan leiden tot objectificatie van deze dieren. Objectificatie omschrijven ze als het innemen van een perspectief dat het belang van een subject teniet doet. Nussbaum (1995) omschrijft het ook wel als het ontkennen van de subjectiviteit van een ander en diegene behandelen alsof hun ervaringen en gevoelens niet in acht moeten worden genomen. Leitsberger et al. (2016) spreken van objectificatie wanneer we iets zien als een object dat kan ingezet worden voor onze noden, zonder erbij stil te staan wat de gevolgen zijn voor dat object. Als we dieren objectificeren en hen dus behandelen alsof hun ervaringen er niet toe doen, en alsof ze ‘dom’ zijn, zoals Mills (2017) het omschreef, gaan we op moreel vlak minder rekening houden met hen. En dit plaveit opnieuw de weg naar de exploitatie van dieren (Leitsberger et al., 2016).

Toch heeft antropomorfisme niet enkel negatieve gevolgen. Er zijn ook academici die stellen dat antropomorfisme net een uitdrukking is van onze empathie. Door antropomorfisme willen we ons in de schoenen van dieren plaatsen en hun innerlijke leefwereld begrijpen (Eddy, Gallup en Povenelli, 1993; Lockwood, 1989). Een studie van Geerds et al. (2015) ondervond dat kinderen ook biologische kennis konden opdoen door een verhaalboek over een kikker die sterk geantropomorfeerd werd. Dit onderzoek sprak vorige onderzoeken tegen waarin een omgekeerd effect werd vastgesteld (zie Ganea et al., 2011). Geerds et al. (2015) nuanceren hun studie wel door duidelijk te maken dat verhaalboeken maar één vorm van media zijn waar kinderen mee in contact komen. De impact die dieren in andere media – zoals TV en online – op kinderen hebben, moet nog verder worden onderzocht. Daarnaast kan dieren antropomorferen er net voor zorgen dat we hen met meer empathie gaan benaderen (Tam et al., 2013). Chan (2012) en Karlsson (2011) betogen ook dat antropomorfisme een goede communicatiestrategie kan zijn wanneer het over dieren gaat. Het kan ons helpen om zaken over dieren te leren.

2.2 Verschillen tussen diersoorten

Verschillende studies wijzen er ook op dat verschillende diersoorten op een andere manier gerepresenteerd worden. Bepaalde diersoorten minder aan bod dan andere (Kopnina, 2014, 2016). Door bepaalde dieren niet voor te stellen, wordt hun belang teniet gedaan in de ogen van het publiek. Dit kan dan weer leiden tot exploitatie van deze kwetsbare diersoorten (Vrla, Whitley en Kalof, 2020). Vaak komen bepaalde diersoorten minder aan bod omdat ze minder gemakkelijk mee te identificeren zijn. Zo stellen toch Feber et al. (2017), die ondervonden dat in media rond conservatie er minder aandacht was voor dieren in de zee dan voor dieren op het land. Een reden zou kunnen zijn omdat landdieren dichterbij onze leefwereld aansluiten en dus gemakkelijker mee te identificeren zijn.

Ten tweede krijgen verschillende diersoorten een andere representatie. Op de covers van National Geographic waren wilde charismatische zoogdieren meer te zien dan charismatische gedomesticeerde dieren. De gedomesticeerde dieren werden meer geantropomorfeerd dan de wilde dieren (Vrla, Whitley en Kalof, 2020). Ook Hooper et al. (2021) kwamen tot gelijkaardige conclusies. De gezelschapsdieren in de media over COVID – 19 die zij analyseerden kregen vooral positieve aandacht voor wat ze allemaal voor ons deden. Proefdieren kregen deze positieve benaderingen niet, terwijl ze in de pandemie ook veel voor ons gedaan hebben, bijvoorbeeld in het ontwikkelen van de vaccinaties. We zien dus een bepaalde hiërarchie tussen diersoorten.

2.3 Thema's

Enkele studies merken op dat de representatie van dieren in media vaak in thema's onder te brengen is. Er wordt ook gewezen op het feit dat dit soort analyses binnen een bepaalde cultuur moeten worden bekeken. Binnen een cultuur zal een dier een bepaalde significantie opnemen en zullen er dus verschillende thema's te onderscheiden vallen. (Desmond, 2017).

De thema's die in enkele onderzoeken aan bod kwamen vertonen gelijkenissen en vallen in bredere thema's onder te brengen.

Een eerste thema dat opviel, is dat dieren vaak een symbolische functie krijgen. Lerner en Kalof (1999) omschreven twee thema's in hun analyse: 'animals as symbols' en 'animals as allegories'. Due, Thompson en Every (2014) deden onderzoek naar de representatie van Sam de koala in Australië. Het dier werd bekend nadat een video van haar viraal ging waarin te zien was hoe ze door een brandweerman gered werd uit de bosbranden. Uit het onderzoek bleek dat Sam symbool stond voor: hoop, overleving, drager van de Australische identiteit en kwetsbaarheid. Malcomson en Mastoris (2001, in Lockwood, 2017) stellen dat varkens historisch gezien werden gebruikt als symbool voor de

grens tussen het beschaafde en het onbeschaafde. Dieren worden dus vaak als canvassen gebruikt om bepaalde menselijke waarden, normen en idealen op te projecteren (Mills, 2017). Hooper et al. (2021) gaan een stap verder en stellen dat de keuze voor een bepaald thema ook bepaalde achterliggende ideologieën kan verraden. In de berichtgeving over dieren tijdens de COVID – 19 pandemie, stelden ze vast dat de behandeling van vleermuizen op markten als symbool werd gebruikt voor de scheidingslijn tussen verschillende landen in de wereld, meer bepaald China en het Westen. Door op deze dieren te focussen ondersteunde men zelfs racistische ideologieën. Het ging hier niet om de dieren zelf, zo bleek, maar ze vervulden een symbolische functie.

De keuze voor een bepaald thema kan ook gevolgen hebben voor de publieke perceptie (Grugan, 2019). In een onderzoek naar de representatie van dierenmishandeling onderscheidde Grugan zeven thema's of manieren van framing: neutraliteit, veroordeling, sympathie voor het dier, drama, activisme, humor en sympathie voor de dader. Indien een journalist kiest om een eerder neutraal artikel te schrijven, laat hij uitschijnen dat het leed van het dier niet zo extreem is of niet enorm nieuwswaardig. De lezer zal geïnformeerd zijn, maar daar blijft het dan ook bij. Neutraliteit brengt geen sterke emotionele reacties teweeg en bevat geen concrete call-to-action, in tegenstelling tot het thema activisme, waar wel wordt opgeroepen tot actie (Grugan, 2019).

Een tweede thema dat terugkeert, is dat dieren vaak worden voorgesteld in functie van de relatie die ze hebben tot de mens. Deze kan positief zijn, zoals 'animals as loved ones' (Lerner en Kalof, 1999), als huisdieren (Stewart en Cole, 2009) of wanneer er gefocust wordt op coexistence tussen mens en dier (Barua, 2010; Hugosson, 2022). Daarnaast kan deze relatie eerder negatief of exploitatief van aard zijn. Wanneer dieren worden omschreven 'as tools' of 'as nuisances' (Lerner en Kalof, 1999), of wanneer er vooral gekeken wordt naar dieren in functie van utility (Stewart en Cole, 2009), wat is hun nut voor ons? Of wanneer het een stap verder gaat en dieren worden gedemoniseerd en als slechterik worden voorgesteld, zoals Barua (2010) onderscheidde.

Toch kunnen we ook vaststellen dat dieren soms puur in hun dier – zijn worden voorgesteld, met aandacht voor hun welzijn en los van hun relatie met mensen. Lerner en Kalof (1999) omschreven het als 'animals in nature'. Stewart en Cole (2009) spraken van dieren die puur de rol van wilde dieren hadden, waarin ze werden voorgesteld als een kracht van de natuur waar mensen geen invloed op kunnen hebben. Barua (2010) onderscheidde het thema 'animal rights', wat in lijn ligt met het thema activisme bij Grugan (2019). Afgaand op het betoog van Mills (2017) om dieren voor te stellen puur in hun dier – zijn om hen zo meer te waarderen, lijkt het een stap in de goede richting dat dit toch in zekere mate te herkennen is in analyses van media.

3 Belang van studies naar representatie van dierenleed

Media zijn vaak de belangrijkste bron van kennis en de voornaamste manier waarop veel mensen in contact komen met bepaalde diersoorten (van der Meer et al., 2019).

Hugosson (2022) wees ook op het feit dat wij een bepaalde verantwoordelijkheid dragen als het aankomt op hoe we dieren representeren. Deze dieren hebben hier namelijk geen inspraak in. Pahin en Macfayden (2012) betogen dat de visuele representatie van dieren het potentieel heeft om het menselijk begrip van dieren en ons gedrag ten opzichte van dieren te beïnvloeden. Door bepaalde diersoorten bijvoorbeeld niet voor te stellen, kan media een rol spelen in hoeveel we over deze dieren weten. Als we deze diersoorten niet goed kennen, kan dit er ook voor zorgen dat we exploitatie van deze diersoorten meer gaan goedpraten (Vrla, Whitley en Kalof, 2020). De grens tussen de representatie in media en de werkelijkheid is vaak moeilijk te onderscheiden voor een publiek. Dit kan er dan toe leiden dat we de ware aard van dieren niet goed kennen (Merskin, 2017).

Er zijn verschillende studies te vinden die stellen dat we het effect van media op ons gedrag moeten nuanceren. Vaak zijn er ook andere verklaringen voor verandering in gedrag ten opzichte van dieren dan de media – consumptie van de respondenten (Herzog et al., 2004; Megias et al., 2017; Millitz en Foale, 2015; Nijman en Nekaris, 2017). Toch zijn er ook heel wat voorbeelden van studies waarin media wel degelijk onze attitudes en gedrag ten opzichte van dieren mee vorm geven. Zo vonden Ghirlanda et al. (2014) dat films op lange termijn een impact kunnen hebben op welke hondenrassen populair zijn. Ook Nekaris et al. (2013) vonden dat YouTube fimpjes over slow loris aapjes de vraag naar deze dieren als huisdier deden stegen. Ze wezen dan ook op het gevaar van misinformatie in verband met dieren. Dit wijst op het belang van studies naar de representatie van een delicaat onderwerp zoals dierenleed.

Want het bleek ook dat media op een positieve manier kunnen ingezet worden om meer bewustzijn te creëren en tot actie aan te zetten (Hood et al., 2015; Riddle en Mackay, 2020; Schroepfer et al. 2011; Moloney et al., 2021; Nekaris et al., 2016; Waters en El-Harrad, 2013). Dierenrechtenorganisaties gebruiken media vaak ook als strategie om hun doelen te bereiken (Jones, 1996). Denk maar aan de vele campagnes van GAIA die vaak heel wat media – aandacht genereren. Deze mogelijke positieve rol van media in het helpen van dieren, werd in enkele studies ook concreet vastgesteld. Malecki et al. (2021) vonden deze tendens terug in de berichtgeving over dieren die met uitsterven bedreigd zijn. Ze vonden dat stukken die in verhaalvorm verteld werden, hevigere reacties teweeg brachten dan eerder droge berichtgeving. Het publiek gaf aan actie te willen ondernemen om het uitsterven van deze dieren tegen te gaan. Een deel van het publiek deed dit ook effectief – vooral door geld te doneren. Beall et al. (2022) merkten op dat video's van haaien die op een positieve manier geframed waren, een positieve attitude hielpen schetsen bij het publiek. Het publiek was na het zien van de video's meer geneigd om

te helpen bij het behoud van de haaien. De onderzoekers situeerden dit binnen framing theory: de idee dat de manier waarop iets wordt voorgesteld een invloed kan hebben op hoe de informatie wordt verwerkt (Beall et al., 2022). Eenzelfde tendens zien we terug bij de analyse van media uit Mumbai over interacties tussen mensen en luipaarden. Wanneer deze confrontaties minder sensationeel werden gebracht, maar met meer aandacht voor het welzijn van de dieren en duidelijke instructies over hoe deze aanvallen kunnen voorkomen worden, zette dit het publiek aan om info op te zoeken en zich in te zetten voor deze dieren. Eerder dan angst op te wekken door een sensationeel verhaal neer te zetten waar niemand – noch mens noch dier – baat bij heeft (Hathaway et al., 2017).

Het is ook belangrijk om te erkennen dat onze cultuur onze attitudes ten opzichte van dieren ook mee vorm geeft en zo ook ons gedrag tegenover dieren mee stuurt. De media die we consumeren zijn een belangrijk onderdeel van onze cultuur, daarom is het cruciaal om dit soort analyses uit te voeren binnen zijn culturele context (Castells, 2010; Cherry, 2016; Lenzi et al., 2020; Spee et al., 2019; Tyler en Rossini, 2009 en Van der Meer et al., 2019). Zo vonden Bhatia et al. (2013) dat Engelse en niet – Engelse media sterk verschilden in de manier waarop ze conflicten tussen mensen en wilde dieren voorstelden en het soort oplossingen die ze voorstelden.

De studie van Tiplady et al. (2013) toonde aan dat beelden van dierenleed sterke emotionele reacties opwekken bij kijkers. Uit een vervolgonderzoek bleek dat deze reacties ook op lange termijn bleven nazinderen (Tiplady et al., 2015). Toch zou het grootste deel van het publiek er nog steeds voor kiezen om de beelden van het dierenleed te zien. Ze willen er hun ogen niet voor sluiten. Ook uiten ze nog steeds hun steun aan undercoverjournalisten in het naar buiten brengen van beelden van dierenleed. Dit laat merken dat visibiliteit inderdaad belangrijk is en dat het publiek er ook voor open staat om het te zien.

Toch blijkt er nog een kloof te ontstaan tussen deze sterke emotionele reacties op de beelden van dierenleed en het effectief overgaan tot actie om dit leed te doen stoppen (Braithwaite en Braithwaite, 1982). Media zou hier een rol in kunnen spelen door kijkers te wijzen op deze kloof tussen hun reactie en hun gedrag. Daarnaast kan media ook zo veel mogelijk inzetten op een concrete call-to-action en duidelijk maken dat er mogelijkheden zijn om actie te ondernemen (Braithwaite en Braithwaite, 1982). Dit kan meegenomen worden in de verdere analyse om te bekijken hoe Vlaamse nieuwsmedia concrete actie al dan niet stimuleren.

Methode

De concrete onderzoeksvraag die dit onderzoek poogt te beantwoorden, is “Hoe wordt dierenleed ge-representeerd in Vlaamse geschreven media?”.

1 Selectie artikels

Het onderzoek wil kijken hoe het discours rond dieren in slachthuizen precies vorm krijgt vijf jaar na de feiten in het slachthuis van Tielt. Om deze reden werden de artikels geselecteerd uit het jaar 2022. De artikels werden geselecteerd via de GoPress Academic database. Gebruik makend van de gecombineerde zoektermen “dier” en “slachthuis”, werden uiteindelijk 47 artikels geselecteerd uit 9 verschillende Vlaamse kranten en weekbladen.

De media die werden opgenomen zijn de volgende: *De Morgen*, *De Standaard*, *Gazet van Antwerpen*, *Het Belang van Limburg*, *Het Laatste Nieuws*, *Het Nieuwsblad*, *Knack*, *Krant van West – Vlaanderen* en *Landbouwleven*. Er werden artikels uit verschillende media opgenomen om een zo uitgebreid mogelijke selectie te bekomen en om verschillen in redactionele culturen te kunnen analyseren. *De Morgen* en *De Standaard* – en *Knack* als onderdeel van *De Standaard* – worden als kwaliteitskranten gezien in het Vlaams medialandschap (Van Leuven et al., 2013). Om verschillen tussen kwaliteits- en populaire kranten te kunnen analyseren, werden artikels uit *Het Laatste Nieuws* en *Het Nieuwsblad* opgenomen. Deze twee kranten worden namelijk beschouwd als populaire kranten (Van Leuven et al., 2013). Om te zien of er verschillen te onderscheiden zijn tussen nationale en regionale media, werden de regionale kranten *Het Belang van Limburg*, *Gazet van Antwerpen* en *Krant van West – Vlaanderen* opgenomen. *Krant van West – Vlaanderen* is extra interessant aangezien de incidenten uit 2017 zich in deze provincie afspeelden. Het weekblad *Landbouwleven* bleek een interessante keuze, aangezien dit weekblad is opgericht door de agrarische sector en het dus een mooie illustratie vormt van hoe een bepaalde doelstelling of ideologische achtergrond het discours van de journalistiek in kwestie mee vorm geeft.

2 Methode analyse: Critical Discourse Analysis (CDA)

Als onderzoeksmethode werd gekozen voor een Critical Discourse Analysis. CDA is een vorm van kwalitatieve inhoudsanalyse waarbij men een tekst sterk gaat analyseren in de context waarin deze tot stand gekomen is (Kress, 1990; van Dijk, 1996, 2015). CDA kadert binnen de bredere term van discoursanalyse, waarbij men aandacht besteedt aan hoe taal wordt gebruikt om bepaalde zaken uit te drukken en te representeren (Blommaert en Bulcaen, 2000; Cap, 2020 en Rear en Jones, 2013). Een discours wordt omschreven als ‘een bepaalde manier van kijken naar en spreken over de wereld’ (Jørgensen and Phillips, 2002 in Joye en Maesele, 2022, p. 19). Dit discours komt dan tot uiting in de tekst, dit noemt men

ook wel articulatie. (Joye en Maesele, 2022; Rear en Jones, 2013). De voorspelling is dat we in het schrijven over dierenleed in de Vlaamse geschreven media ook bepaalde discoursen zullen herkennen.

Het begrip macht is een kernconcept binnen CDA (Breeze, 2011; Herzog, 2016; Kress, 1990; Vaara et al., 2010). Taal kan worden gebruikt om bepaalde onderliggende machtsverhoudingen of ideologieën uit te drukken (Vaara et al., 2010). Teksten komen tot stand binnen bepaalde machtsverhoudingen, dit zal een invloed hebben op de concrete tekst. Teksten kunnen op hun beurt ook bepaalde machtsverhoudingen in stand houden of net aanklagen (Fairclough, 1995; Sharndama, 2016). Uit de literatuurstudie kwam duidelijk naar voren dat het concept van macht een grote rol speelt in dierenleed (Andrejevic, 2009; Gill, 2018; Merksin, 2017). Daarom ook de keuze voor CDA als analysemethode.

Binnen CDA komt ook naar voren dat taal niet neutraal is en dus niet enkel een realiteit weergeeft, maar ook een bepaalde realiteit mee construeert (Bergvall en Remlinger, 1996; Herzog, 2016; van Leeuwen, 2018). De artikels werden dus geanalyseerd vanuit dit standpunt.

Uit al het bovenstaande blijkt dat CDA de meest geschikte methode is om een zo diepgaand mogelijke analyse van de artikels uit te voeren. De machtscomponent die een sterke rol speelt in dierenleed in de maatschappij wordt optimaal in acht genomen dankzij CDA. Daarenboven biedt CDA de mogelijkheid om de artikels te analyseren binnen hun redactionele en sociale context.

3 Drie niveaus van Fairclough

In de analyse van de artikels werden de drie dimensies van Fairclough gebruikt. Fairclough (1995) stelt een analyse voor op volgende niveaus: de tekstuele dimensie, de discursive dimensie en de sociale praktijk.

Binnen de tekstuele analyse werd dus gekeken naar het taalgebruik in de artikels, maar ook naar de afbeeldingen die de tekst ondersteunden. Binnen een CDA analyse wordt in de tekstuele analyse stilgestaan bij verschillende discursive devices. Discursive devices kijken naar bepaalde keuzes die auteurs maken. Een auteur schrijft vanuit bepaalde waarden en ideologieën die dan tot uiting komen in deze keuzes. Uit de literatuur zijn hierin enkele categorieën te onderscheiden die als framework kunnen dienen om deze keuzes te analyseren (Joye en Maesele, 2022; Machin en Mayr, 2012; Richardson, 2007). In dit onderzoek kwamen vier discursive devices naar voren in de tekstuele analyse.

Een eerste discursive device was woordkeuze, ook wel lexicalisation genoemd. De keuze voor een bepaald woord boven een ander is niet onschuldig, maar kan vaak bepaalde achterliggende waarden of ideologieën ondersteunen (Kress, 1990; Moghadam, 2014; Richardson, 2007). Daarom wordt expliciet stilgestaan bij de woordkeuze in de artikels.

Een tweede discursive device waarbij werd stilgestaan, is individualisatie. Dit betekent dat het subject – in dit geval dieren – wordt voorgesteld als een individu, met aandacht voor zijn eigenheid. Dit is opnieuw een uitdrukking van een bepaalde attitude ten opzichte van dit subject (Sahragard en Davatgarzadeh, 2010; Van Leeuwen, 1996).

Een derde discursive device is aggregatie. Hierbij worden de subjecten – opnieuw in dit geval dieren – voorgesteld als een grote massa zonder veel onderscheid te maken tussen de individuen in die massa. In het geval van aggregatie is er geen aandacht voor de eigenheid van elk individu, wat opnieuw een bepaald wereldbeeld suggereert (Sahragard en Davatgarzadeh, 2010; van Leeuwen, 1996).

Een laatste discursive device waarbij wordt stilgestaan in deze analyse, zijn visueel semiotische keuzes. Dit device kijkt verder dan de tekst en staat stil bij afbeeldingen die gebruikt werden ter ondersteuning van de tekst. Vaak zijn daar ook bepaalde achterliggende waarden in te herkennen (Machin en Mayr, 2012). De focus van een afbeelding of de manier waarop iets in beeld wordt gebracht, verradt vaak een achterliggend denkbeeld. Hier wordt er verwezen naar het concept van ‘saliency’: welke zaken worden op de voorgrond geplaatst en welke op de achtergrond? Dit heeft bepaalde implicaties voor naar welke elementen onze aandacht wordt getrokken (Joye en Maesele 2022). Deze zaken werden ook vastgesteld in dit onderzoek en daarom wordt er expliciet stilgestaan bij dit discursive device.

Binnen de discursieve praktijk wordt gekeken naar de context waarin de teksten tot stand kwamen. In dit onderzoek is dit dus het stilstaan bij de redactionele context waarin de artikels werden geschreven. Verschillen in ideologische achtergrond kunnen leiden tot verschillende werkwijzen en dus een verschillende discursieve context (Fairclough, 1995, 2008). Dit zullen we ook zien terugkomen in dit onderzoek; de onderzochte media hebben elk hun eigen redactionele lijn en ideologische achtergrond, waardoor we verschillen zien in hun representatie van dierenleed. Binnen de discursieve praktijk wordt er ook aandacht besteed aan welke genres aan bod komen. Fairclough (1995) omschrijft een genre als een bepaalde manier waarop taal wordt gebruikt en geeft het voorbeeld van een interview of een verhaal. Ook dit keert terug in deze analyse, waar bijvoorbeeld het genre ‘human interest’ duidelijk naar voren komt.

In de analyse van de sociale praktijk gaat men een tekst plaatsen binnen de maatschappelijke context waarin deze tot stand komt (Fairclough, 1995; Vaara et al., 2010). Hierin spelen verschillende concepten een belangrijke rol, zoals articulatie van machtsrelaties, ideologische achtergronden en een bepaald wereldbeeld (Fairclough, 1995; Wodak, 2014). In dit onderzoek wordt ook stilgestaan bij welke machtsrelaties al dan niet worden weergegeven in de artikels en welke breuklijnen in de maatschappij er te herkennen zijn in de teksten.

4 Concrete werkwijze

Concreet heb ik vier lezingen van de artikels gedaan. Een eerste diende als kennismaking met het materiaal en om globale thema's te onderscheiden. Een tweede lezing hielp bij het synthetiseren van deze bevindingen. In de laatste twee lezingen besteedde ik vooral aandacht aan de mogelijke contextuele verklaringen voor deze bevindingen en het in context plaatsen van de vastgestelde tendensen.

Resultaten

Hieronder worden de drie dimensies van Fairclough (1995) gevolgd, maar de bevindingen lopen in elkaar over.

1 Tekst

1.1 Wereldbeeld

In de analyse van de artikels viel het op dat in de woordkeuze van de journalist een bepaald wereldbeeld te herkennen is. Woordkeuze is dan ook het eerste discursive device waarbij wordt stilgestaan. Er zijn twee grote benaderingen te onderscheiden; enerzijds is er een antropocentrisch standpunt van waaruit de journalisten schrijven. Dit standpunt is ook het meest dominant, wat in lijn ligt met wat in de literatuurstudie werd vastgesteld (Gerber et al., 2011; Haris, 2022; Kopnina, 2014, 2016 en Taylor en Twine, 2014). Concrete woordkeuzes die dit wereldbeeld ondersteunen, zijn bijvoorbeeld wanneer een dier wordt benoemd met 'het' of letterlijk met 'product'. Of wanneer er een prijs wordt geplakt op een dier ('paarden die 15 miljoen of meer waard zijn'). Er wordt dus vaak geschreven vanuit een standpunt waarin de noden van de mens belangrijker zijn dan die van de dieren. De dieren worden gezien als een product dat ten dienste staat van de mens. Dat is ook vaak de benadering ten opzichte van dierenwelzijn; de focus ligt op de gevolgen voor de mens. Dit valt te onderscheiden in quotes zoals 'de hoge sterftegraad kost de Vlaming ook handenvol geld' en 'ziek dier is een spijtige zaak voor de boer'.

Deze relatie tussen mens en dier wordt vaak ook uitgedrukt in visueel semiotische keuzes in de foto's die de artikels ondersteunen. Dit is een tweede discursive device waar aandacht aan wordt besteed. In de human interest artikels zien we in de foto's een sterke focus op de persoon. Die staat centraal en wordt als middelpunt van de belangstelling gefotografeerd. Wanneer deze personen met hun dieren worden afgebeeld, ligt de focus nog altijd op de persoon. In één foto waarin een kippenboer wordt gefotografeerd met één van zijn dieren, moet je zelfs goed kijken om de kip te kunnen zien. Het dier dient bijna als accessoire om mee een beeld te schetsen van de persoon die wordt voorgesteld. In het geval van Sofie en de geit Odil die ze bij haar thuis heeft opgevangen, komt Odil wel prominent aan bod in de foto's. Daar ligt de focus dan sterker op de emotionele relatie tussen mens en dier. Maar het valt niet te ontkennen dat de mens nog altijd de primaire focus is.

Naast een eerder antropocentrisch uitgangspunt, zijn er toch ook voorbeelden te vinden van hoe de woordkeuze aantoont dat de journalist schrijft vanuit bekommernis om het welzijn van de dieren, zonder meteen achterliggende antropocentrische uitgangspunten vast te houden. Bijvoorbeeld wanneer er over het dierenleed wordt geschreven in termen van 'schrijnende situaties', 'trieste omstandigheden' en 'een pijnlijke doodstrijd'. Ook de visueel semiotische keuzes kunnen dit

wereldbeeld ondersteunen. Er zijn ook vele voorbeelden te vinden van foto's bij het artikel die ons hard confronteren met het dierenleed. Er worden stilstaande beelden uit de video van Animal Rights gebruikt waarop te zien is hoe dieren worden mishandeld. Een artikel over onverdoofde castratie bij biggen neemt een foto op van een biggetje dat recht in de camera kijkt. Door dit soort beelden op te nemen, wil het medium ons confronteren met het dierenleed. Als lezer kun je het niet meer ontkennen en moet je het bijna letterlijk in de ogen kijken. Dit getuigt dus van een standpunt waarin grotere bezorgdheid is om het dierenwelzijn zelf en waarin het medium wil bijdragen tot het aanklagen van het dierenleed. Opmerkelijk is wel dat een concrete call-to-action vaak uitblijft, terwijl dit wel als cruciaal werd gezien door verschillende auteurs (Aaltola, 2014 en Sontag, 2003).

1.2 Dieren in verschillende rollen

Een tweede aspect dat uit de analyse van de teksten naar boven kwam, was dat dieren verschillende rollen aannemen in de onderzochte media. Dit is in lijn met de literatuurstudie, waar ook werd opgemerkt dat dieren vaak verschillende rollen opnemen. De rollen die werden onderscheiden in deze analyse stemmen overeen met vele rollen die in de literatuur aan dieren werden toegeschreven (Barua, 2010; Due, Thompson en Every, 2014; Grugan, 2019; Hugosson, 2022; Lerner en Kalof, 1999 en Stewart en Cole, 2009).

Een eerste rol en meteen meest dominante rol die aan dieren wordt toegeschreven, is die van product, waar enkele bronnen ook op wezen (Lerner en Kalof, 1999 en Stewart en Cole, 2009). Zoals hierboven vermeld, ligt dit in lijn met het dominante antropocentrische standpunt van waaruit geschreven wordt. Dieren worden herleid tot een product dat ten dienste staat van de mens. Door woordkeuze zoals 'het' of letterlijk 'product' wordt dit ondersteund in de artikels.

Maar daarnaast zijn er ook voorbeelden te vinden van dieren die een rol als metgezel opnemen. Deze rol zagen we ook terugkeren in de literatuurstudie, zoals 'dieren as loved ones' bij Lerner en Kalof (1999). In deze artikels ligt de focus dan sterk op de relatie tussen mens en dier. Een derde discursive device dat hier een rol in speelt, is individualisatie. Dit wordt niet vaak gehanteerd, maar dat maakt het juist interessanter om te kijken naar de gevallen waar het wel aan bod komt. In de analyse was één duidelijk voorbeeld te herkennen. In een human interest stuk over een jonge vrouw die allerlei dieren opvangt, lag de focus sterk op een geit Odil. Deze geit werd bij naam genoemd. Door het dier in dit geval een naam te geven, creëren we een bepaalde werkelijkheid. De auteur maakt in feite de beslissing dat dit dier meer consideratie waard is dan andere, aangezien het bij naam wordt genoemd (Borkfelt, 2011). De dieren in slachthuizen, bijvoorbeeld varkens, krijgen deze behandeling niet. Die worden als een onderdeel van een grotere massa gezien met weinig aandacht voor hun eigenheid. Door hen als een grote massa voor te stellen, is het gemakkelijker om afstand te nemen en niet te sterk emotioneel

betrokken te geraken. Als we een dier een naam geven, zullen we het eerder als een individu beschouwen en waarschijnlijk ook meer rekening houden met hun welzijn (Borkfelt, 2011). In de meeste artikels krijgen de dieren niet zo een individualistische behandeling, maar wanneer het dier een belangrijke rol speelt als metgezel in het leven van de mens, dan wel. Hier verwijs ik opnieuw naar het discursive device van de visueel semiotische keuzes. In het artikel over Sofie en Odil de geit worden de twee al knuffelend gefotografeerd. Dit ondersteunt opnieuw de rol van Odil als metgezel en de warme relatie tussen mens en dier.

Een laatste rol voor dieren die te onderscheiden valt, is die van politiek symbool. Ook in de literatuur werd opgemerkt dat dieren vaak een symbolische rol vertolken in onze media (Due, Thompson en Every, 2014; Lerner en Kalof, 1999 en Malcomson en Mastoris, 2001 in Lockwood, 2017). In de discussie rond een verbod op onverdoofd slachten in Brussel was dit opvallend. De focus lag niet zozeer op het dierenwelzijn zelf, maar op de politieke verdeeldheid. De dieren werden dus vooral gezien als een onderwerp in het politieke debat. Een ander voorbeeld zijn de stierengevechten in Spanje. Catalonië gebruikt de stier als onderscheidend symbool tegen Spanje. Zij riepen een verbod uit op stierengevechten, maar dit werd teruggeroepen door de hoofdstad. De discussie gaat opnieuw niet rond het dierenwelzijn op zich, maar de stier neemt eerder een symbolische rol op. Ook dit kunnen we linken aan een antropocentrisch standpunt. De dieren worden als symbool voor menselijke conflicten of waarden gebruikt. We beschouwen de dieren dus niet vanuit hun eigenheid of vanuit bekommernis om hun welzijn, maar vanuit antropocentrische motieven.

1.3 Rol van emoties

De meeste artikels zijn redelijk droog geschreven. Ze geven de basisinformatie mee die de lezer nodig heeft om de gebeurtenissen te begrijpen, maar vaak komt er weinig emotie bij kijken. Het gaat hier echter om een redelijk emotioneel onderwerp en vaak verraadt de woordkeuze toch een bepaalde emotie, zoals wanneer er gesproken wordt over 'schokkende beelden'.

Ook in andere voorbeelden wordt er meer emotie aan de dag gelegd wanneer er wordt gefocust op de relatie tussen mens en dier. Zo wordt er op een gegeven moment gesproken over 'hij is er het hart van in als hij zijn dieren naar het slachthuis moet brengen'. Het discursive device individualisatie ondersteunt hier opnieuw de focus op de emotionele band tussen mens en dier. Maar het omgekeerde is vaak ook waar, wanneer er gebruik wordt gemaakt van het discursive device aggregatie. De dieren worden dan als een grote massa voorgesteld, bijvoorbeeld als 'tonnen pluimvee', waardoor het gemakkelijker wordt om afstand te nemen van de dieren en er niet te emotioneel betrokken bij te geraken. Een opmerkelijk artikel bij dit aspect van de analyse, is het artikel getiteld 'Paard, pony of ezel mag sinds 1 juni niet meer

om emotionele redenen uitgesloten worden van de voedselketen'. Voor een artikel dat handelt over de emotionele band tussen mens en dier is het opnieuw droog geschreven. De focus ligt op de praktische zaken rond deze wetgeving en allesbehalve op de emotionele implicaties.

De emoties rond dieren in slachthuizen zijn vaak complex. Een concept dat hierin vaak aan bod komt, is cognitieve dissonantie. Kort gezegd treedt cognitieve dissonantie op wanneer ons gedrag niet overeenstemt met de kennis en bepaalde ideeën die we hebben (Harmon-Jones en Mills, 2019 en Miller et al., 2015). We weten bijvoorbeeld dat dieren in de vleessector slecht behandeld worden, maar toch blijven we vlees eten. Dit zorgt voor een bepaald psychologisch ongemak en mensen hier niet graag mee worden geconfronteerd (Harmon-Jones en Mills, 2019 en Miller et al., 2015). Het is duidelijk iets dat leeft in de context van de slachtindustrie. Wanneer we gaan erkennen dat er hierbij cognitieve dissonantie speelt, zullen we onze behandeling van dieren meer in vraag gaan stellen. Het concept komt zowel direct aan bod wanneer de cognitieve dissonantie letterlijk bij naam genoemd wordt. Maar nog vaker wordt dit impliciet gedaan. Hier zien we wel dat de redactionele keuze gemaakt wordt om deze kritische bedenking niet door de journalist zelf te laten uitspreken, maar door een geïnterviewde persoon. Bijvoorbeeld Michel Vandenbosch, oprichter van GAIA, die in een interview zegt: "Wie een vriend is van dieren eet ze toch niet op?".

Voor het feit dat er vaak weinig emotioneel over deze onderwerpen wordt geschreven en dat meningen vaak bij de geïnterviewde worden gelaten, zijn mogelijke verklaringen te vinden in de discursieve praktijk.

2 Discursieve praktijk

Fairclough (1995) onderscheidt de discursieve praktijk als tweede niveau in een CDA. Hier wordt vooral stilgestaan bij de redactionele context waarin teksten tot stand komen en hoe dit het discours mee vorm geeft. Op dit niveau waren enkele zaken te onderscheiden in de analyse.

2.1 Rol van emoties en opinies

Als eerste kom ik terug op de rol van emoties in de artikels. Zoals hierboven aangehaald, hebben de meeste artikels geen sterke emotionele ondertoon, terwijl het toch om een emotioneel thema gaat. Wanneer er meer emotioneel of vanuit een opinie wordt gesproken, reflecteert de journalist vooral de woorden van de geïnterviewde.

Dit ligt in lijn met een dominant beeld over journalistiek in onze maatschappij. Het eerste beginsel uit de Code van de Raad voor de Journalistiek is 'waarheidsgetrouw berichten' (Raad voor de Journalistiek, 2023). Onder dit beginsel vallen bepaalde richtlijnen rond het opnemen van meningen in de berichtgeving. Concreet valt er het volgende te lezen: 'De journalist maakt het onderscheid tussen zijn feitelijke berichtgeving en zijn commentaar duidelijk voor het publiek. [...] In de berichtgeving maakt de journalist een duidelijk onderscheid tussen enerzijds feiten en anderzijds beweringen, veronderstellingen en opinies' (Raad voor de Journalistiek, 2023, p. 9). Objectieve taal – droge taal die weinig interpretatie bevat – wordt vaak ook als belangrijk gezien binnen journalistiek (Rijssemus, 2014).

Een mening neemt dus een delicate positie in bij berichtgeving. Het feit dat er sterk gehamerd wordt op een scheiding tussen mening en feiten, kan een verklaring zijn voor het feit dat journalisten niet snel hun eigen mening aan bod laten komen. De meningen komen wel aan bod, maar het wordt duidelijk gemaakt dat die uitgesproken werden door een andere persoon dan de journalist zelf. De grens tussen een emotionele uitspraak en een mening/ een oordeel, is vaak vaag. Journalisten zullen zich hier waarschijnlijk weerhouden van emotioneel schrijven om deze grens niet te overschrijden en een duidelijke lijn tussen feiten en opinies te bewaren.

2.2 Genre en focus

Daarnaast werd er stilgestaan bij welke genres aan bod kwamen. Vele van de artikels kunnen we onderbrengen in het genre 'human interest' waar de focus dus vooral op de persoon ligt. De dieren die in deze artikels aan bod komen, dienen vaak als een aspect waarmee een beeld wordt geschetst van de persoon. Een duidelijk voorbeeld is het interview met paardenchirurg Tom Mariën waarin een beeld wordt geschetst van zijn carrière en leven. De paarden zelf spelen daar vooral een ondersteunende rol in.

Als we kijken naar de focus van de artikels, kunnen we dus vaststellen dat dit inderdaad een antropocentrisch wereldbeeld ondersteunt. In de artikels die handelen over de discussie rond een verbod op onverdoofd slachten in Brussel, ligt de focus meer op het politieke debat en hoe dit verloopt dan op de werkelijke implicaties op de dieren. Er is één uitzondering, een artikel van *De Standaard* dat vanuit wetenschappelijk standpunt analyseerde of onverdoofd slachten nu werkelijk meer leed veroorzaakt dan verdoofd slachten. Maar de meerderheid van de artikels gaf binnen deze politieke discussie weinig aandacht aan het dierenwelzijn op zich.

2.3 Verschillen tussen media

Wanneer we stilstaan bij de invloed van redactionele processen op het discours in de artikels, is het interessant om verschillen tussen de onderzochte media onder de loep te nemen. Er zijn enkele duidelijke verschillen te onderscheiden.

2.3.1 Lengte van de artikels

De overgrote meerderheid van de artikels zijn eerder kort en tellen niet meer dan twee pagina's. De artikels zijn vaak droog geschreven zoals hierboven al vermeld en geven de basisinformatie mee. Maar ze stellen niet veel kritische vragen en graven niet dieper. Dit zou er dus op kunnen wijzen dat dierenwelzijn niet als het meest nieuwswaardige thema wordt gezien. De artikels die dan wat langer zijn, zijn vaak de human interest stukken die een interview bevatten. Wat er op zou kunnen wijzen dat wanneer er aandacht wordt besteed aan een persoon, dit item nieuwswaardiger wordt en een langer artikel 'verdient'.

Toch zijn er ook enkele kritische en langere artikels te onderscheiden die wel dieper graven over het thema dierenwelzijn. Hierin komt een eerste verschil tussen de onderzochte media sterk aan bod. *De Standaard* en *De Morgen* zijn media die wel langere artikels over het dierenleed schrijven. De kortste artikels komen uit *Het Nieuwsblad* en *Het Laatste Nieuws*.

Een mogelijke verklaring voor dit verschil, valt te zoeken in het feit dat *De Standaard* en *De Morgen* kwaliteitskranten zijn, terwijl *Het Nieuwsblad* en *Het Laatste Nieuws* populaire kranten zijn. De kwaliteitskranten richten zich vaak tot een hoger opgeleid publiek dat zich wil verdiepen in het nieuws. Daarom zal er in dit soort kranten langer bij stilgestaan worden en dieper worden gegraven. Populaire kranten daarentegen richten zich tot een publiek dat vooral nieuws consumeert ter ontspanning of op een basishoogte wil geïnformeerd worden. Daarom zullen deze kranten de lengte van hun artikels hieraan aanpassen en zich focussen op korte berichtgeving. (Van Leuven et al., 2013)

2.3.2 Kritisch standpunt

De Standaard is een medium dat zich vaak kritischer opstelt dan wat we bij de andere media herkennen. Een verklaring valt opnieuw te vinden in het feit dat dit een kwaliteitskrant is en zich toespitst op een publiek dat graag diepgaand geïnformeerd is (Van Leuven et al., 2013). Ze stellen meer zaken in vraag, bijvoorbeeld waarom Europa nog altijd stierengevechten subsidieert. Ze stellen daarbij ook diepgaander de machtsrelatie tussen mens en dier in vraag. De krant neemt ook een duidelijker standpunt in dan de andere media. In veel van de artikels komt een duidelijk pro – dierenwelzijn standpunt aan bod, en dit meer uitgesproken dan in andere media.

Een titel van een artikel in hun krant is bijvoorbeeld 'Onverdoofd slachten is terecht de norm'. Een ander voorbeeld is een artikel waarin de journalist schrijft dat mens en dier eigenlijk niet zo veel van elkaar verschillen en dat we dezelfde fight – or – flight reflex hebben. Hiermee wil de journalist de empathie van de lezer opwekken en het feit dat we ons vaak willen afschilderen als heel verschillend van dieren, aan de kaak stellen. Ze spreken ook duidelijk in het voordeel van dierenrechtenactivisten, met omschrijvingen zoals '... doen echter cruciaal werk'. Ze stellen ook duidelijk de exploitatie van dieren in vraag, er volgt ook een interessante meta – discussie over het taalgebruik waarmee over dieren wordt gepraat. Ze omschrijven het als 'instrumentalistisch taalgebruik'.

Ook *De Morgen* stelt zich eerder pro – dierenwelzijn op. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn te vinden in de ideologische achtergrond van waaruit deze krant is ontstaan. *De Morgen* is ontstaan vanuit de socialistische zuil (*De Morgen*, z.d.) en richt zich tot een eerder hoogopgeleid publiek dat veel belang hecht aan ecologische vraagstukken. De krant is eerder vrijzinnig ingesteld en zal van daaruit eerder de kant van het dierenwelzijn kiezen.

Het Laatste Nieuws en *Het Nieuwsblad* stellen zich daarentegen meer neutraal op in hun bewoording en berichtgeving. In hun artikels valt geen duidelijke mening of standpunt van de journalist te herkennen. Wanneer er wel een duidelijke mening aan bod komt, is dit in de woorden van de geïnterviewde persoon. De artikels blijven meer aan de oppervlakte, terwijl een krant zoals *De Standaard* dieper graaft. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze twee titels populaire kranten zijn en zich richten tot een publiek dat minder intens nieuws verwerkt. Daarom zullen ze een minder diepgravend beeld schetsen en vooral de basisinformatie meegeven. Andere verklaringen voor dit verschil zijn opnieuw te vinden in de ideologische achtergrond. *Het Nieuwsblad* is ontstaan vanuit de christelijke zuil die sterk vervlochten was met het platteland en landelijke bewegingen (Corelio Media, z.d.). *Het Laatste Nieuws* daarentegen is ontstaan uit de liberale zuil, maar stond gekend om zijn sterke Vlaamsgezindheid, wat vaak ook te associëren valt met de plattelandsbeweging (Seberechts, z.d.). Door deze associaties is vaak een pro – vleessector standpunt te herkennen.

Een interessante case is het weekblad *Landbouwleven*. Dit medium neemt ook een duidelijk standpunt in, maar in dit geval is dit pro – landbouw en pro – vleessector. Dat valt in vele zaken te herkennen, zoals bijvoorbeeld hun woordkeuze. Ze schrijven vaak over dieren in termen van ‘het’ en ‘product’. Hun analyses gaan vaak over hoe de rendabiliteit van de sector te verhogen en minder in termen van het dierenwelzijn te verbeteren. De dieren zelf zijn niet de focus van de artikels. In een artikel over hoe hittestress te voorkomen, lijken ze in eerste instantie te schrijven uit bekommernis om het dierenwelzijn. Het standpunt is echter meer dat hittestress voorkomen moet worden om de productieresultaten niet te laten dalen. De bekommernis ligt niet bij het dierenwelzijn op zich.

Het weekblad heeft dus een uitgesproken standpunt pro de vleesindustrie. Daarom stelt het zich ook niet kritisch op ten opzichte van bepaalde tendensen in deze industrie. Het zal eerder de industrie verdedigen of in een positief daglicht proberen plaatsen. In een artikel rond de actie van Animal Rights wordt bijvoorbeeld niemand van deze organisatie aan het woord gelaten. Ook naar de overheid toe stelt het weekblad zich niet kritisch op. Ze spreken vaak in het voordeel van bepaalde beslissingen van de overheid en stellen die niet in vraag. Een duidelijk voorbeeld is wanneer er gesproken werd van ‘het kordate beleid van de overheid’.

Als laatste kan worden opgemerkt dat er geen duidelijke verschillen vast te stellen waren tussen nationale en regionale media.

3 Sociale praktijk

3.1 Scheidingslijnen in de maatschappij

Wanneer we de analyse wat breder nemen en kijken naar welke scheidingslijnen in de maatschappij gerepresenteerd zijn in de artikels, vallen er enkele te onderscheiden.

3.1.1 *Tussen mens en dier*

Een eerste is die tussen mens en dier. Zoals hierboven al werd vermeld, wordt die ongelijke machtsrelatie vaker niet dan wel in vraag gesteld. Vaak wordt er ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen mens en dier en wordt er versterkt dat we anders zijn. Maar er zijn uitzonderingen te vinden waarin er juist wordt gewezen op de gelijkenissen (zie bijvoorbeeld de quotes uit De Standaard hierboven).

3.1.2 *Tussen veganisten/vegetariërs en vleeseters*

Een tweede opdeling die vaak gemaakt wordt, is die tussen vegetariërs/veganisten en vleeseters. Binnen het discours van dieren in slachthuizen komt veganisme en vegetarisme vaak aan bod. In enkele artikels worden veganisten aan het woord gelaten. Deze personen halen dan argumenten aan waarom ze geen vlees of dierlijke producten eten. Ze halen vaak aan dat mensen die vlees eten hypocriet zijn aangezien er genoeg informatie beschikbaar is waarom we geen vlees meer zouden moeten eten. Het concept van cognitieve dissonantie wordt hier ook vaak aangehaald. Het lijkt alsof er dus een verdeeldheid is tussen mensen die vlees eten en mensen die dat niet doen. In sommige gevallen lijkt het alsof ze zich van elkaar willen onderscheiden en dan vooral op vlak van morele overtuigingen en wilskracht.

3.1.3 *Tussen de landsdelen van België*

In de discussie rond onverdoofd slachten komen ook enkele breuklijnen naar voren. Een eerste is die tussen de landsdelen van België. Vlaanderen en Wallonië hebben een beleid waarbij onverdoofd slachten al een eind verboden is, maar in Brussel blijkt de discussie moeilijker. Dit wordt ook expliciet opgemerkt wanneer er wordt geschreven: 'Brussel toont zich hiermee weer als een eiland'. Ons land is vaak verdeeld als het op beleid aankomt door de verschillende overheden. Deze discussie brengt deze verdeeldheid opnieuw duidelijk naar boven. Dit zagen we ook in de discussie rond stierengevechten, waarmee Catalonië zich wou onderscheiden van de rest van Spanje.

3.1.4 *Tussen religieuze groepen*

Een tweede breuklijn in de discussie rond onverdoofd slachten, is die tussen verschillende religieuze groepen. Religie speelt duidelijk een grote rol in deze discussie, aangezien Brussel verschillende religieuze groepen kent die onverdoofd ritueel slachten, waardoor een verbod daar moeilijker te onderhandelen valt. In de artikels over deze discussie wordt er dan vaak ook kritiek geleverd op bepaalde religieuze groepen, en dan vooral de moslimgemeenschap. Er wordt vermeld dat de Vlaamse

maatschappij dit niet zou mogen dulden en dat we in Vlaanderen een ‘meer milde vorm van islam’ zouden moeten hanteren. Het lijkt er dus sterk op dat er een wij/zij relatie wordt gecreëerd tussen moslims in de Vlaamse/Brusselse gemeenschap en ‘de rest van de maatschappij’. Dieren worden opnieuw ingezet om deze scheidingslijnen in de maatschappij te versterken. We gebruiken het onverdoofd slachten als symbool van barbaarsheid dat we enkel toeschrijven aan bepaalde religieuze groepen. De groepen die dit niet doen – christenen of andere groepen in dit geval – stellen zich op basis daarvan als ‘boven’ de andere groepen.

3.2 Machtsrelaties in vraag gesteld?

Als laatste kunnen we ook de bedenking maken of bepaalde maatschappelijke tendensen al dan niet in vraag gesteld worden. Vaak is dit niet het geval, maar er zijn uitzonderingen op te merken. Opnieuw wordt dit niet door de journalist zelf gedaan, maar door een geïnterviewde persoon. Een duidelijk voorbeeld is wanneer Els Van Campenhout van Animal Rights laat weten: ‘alles draait alleen maar om geld dat op de kap van de dieren verdiend kan worden’. Deze meningen krijgen dus wel degelijk een platform in onze media, er is plaats voor kritische stemmen, maar ze zijn nog lang niet in de meerderheid.

Discussie en conclusie

Dit onderzoek onderzoekt vijf jaar na de feiten uit het slachthuis van Tielt hoe er anno 2022 over dierenleed wordt geschreven in de Vlaamse geschreven nieuwsmedia. Dit werd gedaan op basis van een CDA waarin de drie niveaus voorgesteld door Fairclough (1995) als richtlijn werden gehanteerd.

In lijn met wat in de literatuur werd gesteld (o.a. Creed, 2015; Haris, 2022 en Taylor & Twine, 2014), werd vastgesteld dat er hoofdzakelijk vanuit een antropocentrisch standpunt geschreven wordt. Deze zaken waren te herkennen in de woordkeuze en visueel semiotische keuzes. Het dierenleed wordt vaak gekaderd in termen van de gevolgen voor mensen. Zoals ook in de literatuur (Barua, 2010; Due, Thompson en Every, 2014; Grugan, 2019; Hugosson, 2022; Lerner en Kalof, 1999 en Stewart en Cole, 2009), werden er impliciet verschillende rollen toegeschreven aan dieren. Ook deze rollen ondersteunen het antropocentrische standpunt, aangezien ze gedefinieerd werden vanuit de relatie die dieren hebben met mensen. De meest dominante rol was dan ook die van product, maar dieren werden ook gezien als metgezel of (politiek) symbool. In hun symbolische functie zien we dat dieren en het dierenleed vaak gebruikt worden om bepaalde scheidingslijnen in de maatschappij kracht bij te zetten. Voorbeelden zijn te vinden in de discussie rond onverdoofd slachten waarin er wordt gewezen op verschillen tussen de landsdelen van België en er een sterke wij/zij relatie wordt voorgesteld tussen moslims en christenen of andere religieuze groepen in de Vlaamse maatschappij.

Er werd opgemerkt dat dieren in slachthuizen vaak als een grote massa worden voorgesteld, terwijl gezelschapsdieren een meer individualistische benadering krijgen. Op deze manier wordt er meer emotionele afstand gecreëerd tussen ons en de slachthuisdieren. Dit ondersteunt de idee dat er een grote mate van cognitieve dissonantie (Harmon-Jones en Mills, 2019 en Miller et al., 2015) speelt wanneer het over dieren in de vleessector gaat. Dit zou ook kunnen verklaren waarom er vaak weinig emotioneel over het dierenleed wordt geschreven. We willen niet te sterk geconfronteerd worden met onze cognitieve dissonantie. Een andere mogelijke verklaring voor het weinig aan bod komen van emoties, is dat er in Vlaanderen een visie op journalistiek heerst waarin de scheiding van feiten en meningen hoog wordt aanzien. De lijn tussen een emotionele schrijfstijl en een mening is vaak vaag, waardoor journalisten hier voorzichtig mee omspringen. Een mening wordt in de meeste gevallen bij een geïnterviewde persoon gelaten.

Toch zien we dat de kranten *De Standaard* en *De Morgen* wel een duidelijker standpunt durven innemen en zich kritisch uitspreken ten opzichte van de vleessector en de overheid. Deze kranten schrijven ook langere en meer diepgravende artikels dan kranten zoals *Het Laatste Nieuws* en *Het Nieuwsblad*. Mogelijke verklaringen voor deze verschillen liggen in het feit dat de eerste twee kwaliteitskranten zijn en de laatste twee populaire kranten. Kwaliteitskranten richten zich op een publiek dat als

‘meerwaardezoeker’ kan omschreven worden en die dus diepgaander en op een meer kritische manier nieuws wil consumeren. Populaire kranten daarentegen richten zich op een publiek dat eerder nieuws consumeert ter ontspanning en entertainment en eerder vluchtig geïnformeerd wil worden. De kranten passen zich dus aan hun doelpubliek aan. De verschillen kunnen mogelijk ook verklaard worden door te kijken naar de ideologische achtergrond van waaruit de verschillende media zijn ontstaan. Het weekblad *Landbouwleven* is een duidelijk illustratie van hoe een ideologische achtergrond de berichten mee vorm geeft. De agrarische achtergrond met een duidelijk standpunt pro – vleesindustrie, vertaalt zich in de artikels die in dit weekblad verschijnen.

Dit onderzoek bevatte een relatief kleine sample van artikels uit het jaar 2022. Er kunnen dus geen veralgemeende uitspraken gedaan worden over de Vlaamse geschreven nieuwsmedia. Dit onderzoek poogde slechts een eerste beeld te vormen van hoe dit discours vorm kreeg vijf jaar na de actie van Animal Rights.

Binnen een CDA wordt er ook aandacht besteed aan de consumentenzijde en dus aan de receptie van de teksten. Dit vormt een belangrijk onderdeel in het begrijpen hoe een discours vorm krijgt (Vaara et al., 2010). Dit onderzoek was echter te beperkt in tijd om dit op te nemen in de analyse. Verder onderzoek zou er dus goed aan doen om dit te integreren.

Om de rol van de discursieve praktijk op een meer genuanceerde manier te analyseren, is het vaak aangewezen om deze redactionele actoren te betrekken in de analyse. Op die manier wordt een beeld gecreëerd met zo weinig mogelijk vertekening, aangezien er feedback komt uit de sector zelf. Door tijdsgebrek was het echter niet mogelijk om de journalisten in kwestie te interviewen. Daarom wil ik wijzen op de mogelijkheid dat bepaalde interpretaties niet stroken met de visie van de journalist in kwestie.

Uit al het bovenstaande blijkt dat een allesomvattende CDA analyse enorm tijdsintensief is, willen we tot nauwkeurige resultaten komen. Door het beperkte tijdsbestek moeten de resultaten uit dit onderzoek dus kritisch bekeken worden. Dit onderzoek is een eerste aanzet tot een beeldvorming van de representatie van dierenleed in Vlaamse geschreven media, maar een veralgemenende conclusie is nog niet mogelijk.

Bronvermelding

1 Bronnen

Aaltola, E. (2014). Animal suffering: representations and the act of looking. *Anthrozoös*, 27(1), 19-31.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/175303714X13837396326297>

Almiron, N. & Cole, M. (2017). Introduction : The Convergence of Two Critical Approaches. In N.

Almiron, M. Cole & C.P. Freeman (Eds.), *Critical Animal and Media Studies* (pp. 1-7). Routledge

Research in Cultural and Media Studies. [https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

[Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

[Freeman/p/book/9781138597976](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

Almiron, N. (2016). Beyond Anthropocentrism: Critical Animal Studies and the Political Economy of

Communication [1]. *The Political Economy of Communication*, 4(2), 54-72.

<https://www.polecom.org/index.php/polecom/article/view/71>

Almiron, N., Cole, M. & Freeman, C. (2018). Critical animal and media studies: expanding the

understanding of oppression in communication research. *European Journal of Communication*, 33(4),

367-380. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0267323118763937>

Andrejevic, M. (2009). Critical Media Studies 2.0: an interactive upgrade. *Studies in Communication*

and Culture, 1(1), 35-51. https://intellectdiscover.com/content/journals/10.1386/isc.1.1.35_1

Animal Rights. (2020, maart 23). *Campagne Slachthuis Tielt: De Tijdlijn*. Animal Rights.

<https://www.animalrights.be/campagne-slachthuis-tielt-de-tijdlijn>

Barua, M. (2010). Whose Issue? Representations of Human-Elephant Conflict in Indian and

International Media. *Science Communication*, 32(1), 55-75.

<https://doi.org/10.1177/1075547009353177>

Beall, J.M., Pharr, L.D., von Furstenberg, R., Barber, A., Casola, W.R., Vaughn, A., Peterson, M.N. &

Larson, L.R. (2022). The influence of YouTube videos on human tolerance of sharks. *Animal*

Conservation. <https://doi.org/10.1111/acv.12808>

Bencke, I. & Bruhn, J. (2022). Introduction. In I. Bencke & J. Bruhn (Eds.), *Multispecies Storytelling in*

Intermedial Practices, (pp. 9-20). Punctumbooks. [https://punctumbooks.com/titles/multispecies-](https://punctumbooks.com/titles/multispecies-storytelling-in-intermedial-practices/#:~:text=Multispecies%20Storytelling%20in%20Intermedial%20Practices%20offers%20steps%20toward%20a%20(self,within%20Western%20science%20and%20academia.)

[storytelling-in-intermedial-](https://punctumbooks.com/titles/multispecies-storytelling-in-intermedial-practices/#:~:text=Multispecies%20Storytelling%20in%20Intermedial%20Practices%20offers%20steps%20toward%20a%20(self,within%20Western%20science%20and%20academia.)

[practices/#:~:text=Multispecies%20Storytelling%20in%20Intermedial%20Practices%20offers%20steps%20toward%20a%20\(self,within%20Western%20science%20and%20academia.](https://punctumbooks.com/titles/multispecies-storytelling-in-intermedial-practices/#:~:text=Multispecies%20Storytelling%20in%20Intermedial%20Practices%20offers%20steps%20toward%20a%20(self,within%20Western%20science%20and%20academia.)

- Bergvall, V.L. & Remlinger, K.A. (1996). Reproduction, Resistance and Gender in Educational Discourse: The Role of Critical Discourse Analysis. *Discourse Society*, 7(453).
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0957926596007004002>
- Bhatia, S.; Athreya, V., Grenyer, R. & Macdonald, D.W. (2013). Understanding the Role of Representations of Human – Leopard Conflict in Mumbai through Media – Content Analysis. *Conservation Biology*, 27(3), 588-594. <https://doi.org/10.1111/cobi.12037>
- Blommaert, J., & Bulcaen, C. (2000). Critical discourse analysis. *Annual Review of Anthropology*, 29, 447-466. <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.29.1.447>
- Borkfelt, S. (2011). What's in a name? Consequences of naming non-human animals. *Animals*, 1, 116-125. <https://doi.org/10.3390/ani1010116>
- Braithwaite, J. & Braithwaite, V. (1982). Attitudes toward animal suffering : an exploratory study. *International Journal for the Study of Animal Problems*, 3(1), 42-49.
https://www.wellbeingintlstudiesrepository.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1007&context=acwp_sata
- Breeze, R. (2011). Critical Discourse Analysis and its critics. *Pragmatics*, 21(4), 493-525.
<https://doi.org/10.1075/prag.21.4.01bre>
- Cap, P. (2020). Representation, conceptualization and positioning in Critical Discourse Analysis. *International Review of Pragmatics*, 12, 272-294. <https://doi.org/10.1163/18773109-01202004>
- Castells, M. (2010). *End of millennium*. Wiley-Blackwell.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444323436>
- Chan, A.A.Y-H. (2012). Anthropomorphism as a conversation tool. *Biodivers Conserv*, 21, 1889 – 1892.
https://www.researchgate.net/publication/257538319_Anthropomorphism_as_a_conservation_tool
- Cherry, E. (2016). *Culture and Activism: Animal Rights in France and the United States*. Routledge.
<https://www.routledge.com/Culture-and-Activism-Animal-Rights-in-France-and-the-United-States/Cherry/p/book/9781138595477#:~:text=Informed%20by%20the%20work%20of,interests%20in%20social%20movements%20and>
- Chouliaraki, L. (2008). The Mediation of Suffering and the Vision of a Cosmopolitan Public. *Television & New Media*, 9(5), 371-391. <https://journals.sagepub.com/home/TVN>
- Corelio Media. (z.d.). *Geschiedenis*. Corelio. <https://corelio.be/bedrijfsinfo/geschiedenis/>
- Creed, B. & Reesink, M. (2015). Animals, images, anthropocentrism. *NECSUS: European Journal of Media Studies*, 4, 95-105. <https://doi.org/10.25969/mediarep/15174>.

De Morgen. (z.d.). *40 jaar De Morgen*. De Morgen. <https://dossiers.demorgen.be/40-jaar-de-morgen/#:~:text=De%20Morgen%20ging%20in%201978,rebel%20en%20journalist%20Paul%20Goossens>.

Desmond, J. (2017). Thinking about Talking about Writing about ... "Animals". In D. Ohrem & R. Bartosch (Eds.), *Beyond the Human – Animal Divide* (pp. 309-315). Palgrave Studies in Animals and Literature. <https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-349-93437-9>

Due, C., Thompson, K. & Every, D. (2014). 'An image of hope in a week of despair': Representations of Sam the koala in the Australian mainstream news media. *Media International Australia* 151, 47-55. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1329878X1415100107>

Eddy, T.J., Gallup, G.G. & Povinelli, D.J. (1993). Attribution of Cognitive States to Animals: Anthropomorphism in Comparative Perspective. *Journal of Social Issues*, 49(1), 87-101. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1993.tb00910.x>

Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Longman London and New York.

Fairclough, N. (2008). A dialectical-relational approach to critical discourse analysis in social research. In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods in Critical Discourse Analysis*. Sage.

Feber, R.E., Raebel, E.M., D'Cruze, N., Macdonald, D.W. & Baker, S.E. (2017). Some Animals Are More Equal than Others: Wild Animal Welfare in the Media. *BioScience* 67, 62-72. <https://academic.oup.com/bioscience/article/67/1/62/2641261?login=false>

Ganea, P.A., Ma, L. & DeLoache, J.S. (2011). Young children's learning and transfer of biological information from picture books to real animals. *Child Development*, 82(5), 1421-1433. <https://www.jstor.org/stable/41289855>

Geerds, M.S., Van de Walle, G.A. & LoBue, V. (2015). Learning about real animals from anthropomorphic media. *Imagination, cognition and personality*, 1-22. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0276236615611798>

Gerber, D.L.J., Burton – Jeangros, C. & Dubied, A. (2011). Animals in the media : New boundaries or risk? *Health, Risk & Society*, 13(1), 17-30. <https://doi.org/10.1080/13698575.2010.540646>

Ghirlanda, S., Acerbi, A. & Herzog, H. (2014). Dog movie stars and dog breed popularity: a case study in media influence on choice. *PLoS ONE*, 9(9). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0106565>

- Gill, R. (2018). Discourse. In M. Kackman & M.C. Kearney (Eds.), *The Craft of Criticism. Critical Media Studies in Practice*. (pp. 22-34). Routledge. <https://www.routledge.com/The-Craft-of-Criticism-Critical-Media-Studies-in-Practice/Kearney-Kearney/p/book/9780415716307>
- Gouabault, E., Dubied, A. & Burton – Jeangros, C. (2011). Genuine zoocentrism or dogged anthropocentrism ? On the personification of animal figures in the news. *Humanimalia: a journal of human/animal interface studies*, 3(1), 77-100. <https://humanimalia.org/article/view/10059/10496>
- Grugan, S. (2019). Capturing cruelty: a content analysis of companion animal cruelty in news media. *Society & Animals*, 27, 92-108. <https://doi.org/10.1163/15685306-12341530>
- Haris, S. (2022). Compassion, Hunger and Animal Suffering: Scenes from Kerala, South India. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 25(2), 139 – 152. <https://doi.org/10.1080/10888705.2022.2042298>
- Harmon-Jones, E. & Mills, J. (2019). An Introduction to Cognitive Dissonance Theory and an Overview of Current Perspectives on the Theory. In E. Harmon-Jones (Ed.), *Cognitive Dissonance, Second Edition: Reexamining a Pivotal Theory in Psychology*. (pp. 3-24). American Psychological Association.
- Hathaway, R.S., Bryant, A-E.M., Draheim, M.M., Vinod, P., Limaye, S. & Athreya, V. (2017). From fear to understanding: changes in media representations of leopard incidences after media awareness workshops in Mumbai, India. *Journal of Urban Ecology*, 1-7. <https://doi.org/10.1093/jue/jux009>
- Herman, E.S. & Chomsky, N. (2008). *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*. The Bodley Head London.
https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/5537300/mod_resource/content/1/Noam%20Chomsky_%20Edward%20S.%20Herman%20-%20Manufacturing%20Consent_%20The%20Political%20Economy%20of%20the%20Mass%20Media-Bodley%20Head%20%282008%29.pdf
- Herzog, B. (2016). Discourse analysis as immanent critique : Possibilities and limits of normative critique in empirical discourse studies. *Discourse & Society*, 27(3), 278-292.
<https://www.jstor.org/stable/26376373>
- Herzog, H.A., Alexander Bentley, R. & Hahn, M.W. (2004). Random drift and large shifts in popularity of dog breeds. *Proc. R. Soc. Lond.* <https://doi.org/10.1098/rsbl.2004.0185>
- Hood, C., Watters, J., Halverstadt, B. & Hood, K. (2015) What happens when animals tweet? A case study at Brookfield Zoo. *48th Hawaii International Conference on System Sciences*. <https://doi/10.1109/HICSS.2015.232>

- Hooper, J., Aiello, T. & Hill, K. (2021). Portrayals of Animals in COVID-19 News Media. *Anthrozoös*, 237 – 257. <https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1974703>
- Hugosson, A. (2022). The spotted hyena in popular media and the biopolitical implications for conservation strategy. *Animal Studies Journal*, 11(11), 173-199. <http://dx.doi.org/10.14453/asj/v11i1.8>
- Jones, D.M. (1996). American Media Coverage of Animal Protection. *Anthrozoös*, 9(2), 72-80. <https://doi.org/10.2752/089279396787001536>
- Joye, S. & Maesselele, P. (2022). Critical Discourse Analysis: the articulation of power and ideology in texts. In *Qualitative data analysis: key approaches* (pp. 17-42). SAGE.
- Joye, S. (2013). Research on mediated suffering within social sciences: expert views on identifying a disciplinary home and research agenda. *Interdisciplinary Science Reviews*, 38(2), 106-121. DOI 10.1179/0308018813Z.00000000039.
- Jvde. (2017, 24 maart). Gruwelijke mishandeling in slachthuis blootgelegd. *Het Belang van Limburg*
- Karlsson, F. (2011). Critical Anthropomorphism and Animal Ethics. *J Agric Environ Ethics*, 25, 707 – 720. <https://doi.org/10.1007/s10806-011-9349-8>
- Khazaal, N. & Almiron, N. (2016). An angry cow is not a good eating experience. How US and Spanish Media are shifting from crude to camouflaged speciesism in concealing nonhuman perspectives. *Journalism Studies*, 17(3), 374-391. <http://dx.doi.org/10.1080/1461670X.2014.982966>
- Kopnina, H. (2014). Animal Representation in the Dutch Media through Environmental Ethics. *Environ. Process*, 1, 311-322. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40710-014-0025-7>
- Kopnina, H.N. (2016). Animal Images: Exploration of Non-Human Representation in Dutch Newspapers. *Antennae*, 35, 75-91. <https://hdl.handle.net/1887/39581>
- Kress, G. (1990). Critical Discourse Analysis. *Annual Review of Applied Linguistics*, 11, 84-99. <https://doi.org/10.1017/S0267190500001975>
- Kyriakidou, M. (2015). Media witnessing: exploring the audience of distant suffering. *Media, Culture & Society*, 37(2), 215-231. DOI: 10.1177/0163443714557981.
- Leitsberger, M., Benz – Schwarzburg, J. & Grimm, H. (2016). A speaking piglet advertises beef: an ethical analysis on objectification and anthropomorphism. *J Agric Environ Ethics*, 29, 1003 – 1019. <https://doi.org/10.1007/s10806-016-9644-5>

Lenzi, C., Speiran, S. & Grasso, C. (2020). "Let me take a selfie": implications of social media for public perceptions of wild animals. *Society & Animals*, 1-20.

<https://www.preprints.org/manuscript/201904.0123/v1>

Lerner, J.E. & Kalof, L. (1999). The animal text: message and meaning in television advertisements. *The Sociological Quarterly*, 40(4), 565-586. <https://www.jstor.org/stable/4121254>

Lockwood, A. (2017). The Collaborative Craft of Creaturely Writing. In D. Ohrem & R. Bartosch (Eds.), *Beyond the Human – Animal Divide* (pp.167-187). Palgrave Studies in Animals and Literature.

<https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-349-93437-9>

Lockwood, R. (1989). Anthropomorphism is Not a Four-Letter Word.

https://www.wellbeingintlstudiesrepository.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1010&context=acwp_arte

Machin, D. & Mayr, A. (2012). *How to do Critical Discourse Analysis: A multimodal introduction*. Sage.

Malecki, W.P., Weik von Mossner, A., Sorokowski, P. & Frackowiak, T. (2021). *Interdisciplinary Studies in Literature and Environment*, 1-19. [https://academic.oup.com/isle/advance-](https://academic.oup.com/isle/advance-article/doi/10.1093/isle/isab094/6433093?login=false)

[article/doi/10.1093/isle/isab094/6433093?login=false](https://academic.oup.com/isle/advance-article/doi/10.1093/isle/isab094/6433093?login=false)

Megaslachthuis in Tiel gesloten na gruwelvideo. (2017, 24 maart). *De Tijd*

Megias, D.A., Anderson, S.C., Smith, R.J. & Verissimo, D. (2017). Investigating the impact of media on demand for wildlife: A case study of Harry Potter and the UK trade in owls. *PLoS ONE*, 12(10).

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0182368>

Merksin, D. (2017). Media Theories and the Crossroads of Critical Animal and Media Studies. In N. Almiron, M. Cole & C.P. Freeman (Eds.), *Critical Animal and Media Studies* (pp. 11-25). Routledge

Research in Cultural and Media Studies. [https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

[Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

[Freeman/p/book/9781138597976](https://www.routledge.com/Critical-Animal-and-Media-Studies-Communication-for-Nonhuman-Animal-Advocacy/Almiron-Cole-Freeman/p/book/9781138597976)

Miller, M.K., Clark, J.D. & Jehle, A. (2015). Cognitive Dissonance Theory (Festinger). *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*.

https://www.researchgate.net/publication/291356571_Cognitive_Dissonance_Theory_Festinger

Millitz, T.A. & Foale, S. (2015). The « Nemo effect » : Perception and reality of *Finding Nemo's* impact on marine aquarium fisheries. *Fish and Fisheries*, 1-11.

https://www.researchgate.net/publication/312628889_The_Nemo_Effect_Perception_and_reality_of_Finding_Nemo_'s_impact_on_marine_aquarium_fisheries

- Mills, B. (2017). *Animals on television: The cultural making of the non – human*. Palgrave Macmillan.
<https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-137-51683-1>
- Moghadam, N.H. (2014). Critical Discourse Analysis of the English Text – *Slaughterhouse five* – and its Persian Translation through ideological approach. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 3(2), 10-17. <http://www.eltjournal.org/archive/value3%20issue2/2-3-2-15.pdf>
- Moloney, G.K., Tuke, J., Dal Grande, E., Nielsen, T. & Chaber A-L. (2021). Is YouTube promoting the exotic pet trade? Analysis of the global public perception of popular YouTube videos featuring threatened exotic animals. *PLoS ONE One*, 16(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0235451>
- Nekaris, K.A.I., Musing, L., Vazquez, A.G. & Donati, G. (2016). Is tickling torture? Assessing welfare towards slow lorises (*Nycticebus* spp.) with web 2.0 videos. *Folia Primatol*, 534-551.
https://brill.com/view/journals/ijfp/86/6/article-p534_5.xml
- Nekaris, K.A-I., Campbell, N., Coggins, T.G., Rode, E.J. & Nijman, V. (2013). Tickled to Death: Analysing Public Perceptions of ‘Cute’ Videos of Threatened Species (Slow Lorises – *Nycticebus* spp.) on Web 2.0 Sites. *PLoS ONE*, 8(7). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0069215>
- Nijman, V. & Nekaris, K.A-I. (2017). The Harry Potter effect: The rise in trade of owls as pets in Java and Bali, Indonesia. *Global Economy and Conservation*, 11, 84-94.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351989417300525?via%3Dihub>
- Nussbaum, M.C. (1995). Objectification. *Philosophy & Public affairs*, 24(4), 249-291.
<https://www.mit.edu/~shaslang/mprg/nussbaumO.pdf>
- Packwood Freeman, C., Bekoff, M. & Bexell, S.M. (2011). Giving voice to the voiceless: incorporating nonhuman animal perspectives as journalistic sources. *Journalism Studies*, 12(5), 590-607.
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2010.540136>
- Pahin, P. & Macfayden, A. (2012). A human – animal relational aesthetic: towards a zoophilic representation of animals in art. *Biosemiotics*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12304-012-9157-1>
- Parry, C. (2017). *Other animals in twenty – first century fiction*. Palgrave Macmillan.
<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-55932-2>
- Raad voor de Journalistiek. (2023). Code van de raad voor de journalistiek.

Rear, D. & Jones, A. (2013). Discursive struggle and contested signifiers in the arenas of education policy and work skills in Japan. *Critical Policy Studies*, 7(4), 375-394.

<https://doi.org/10.1080/19460171.2013.843469>

Richardson, J.E. (2007). *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Palgrave Macmillan.

Riddle, E. & MacKay, J.R.D. (2020). Social media contexts moderate perceptions of animals. *Animals*.

<https://doi.org/10.3390/ani10050845>

Rijssemus, T.S.G. (2014). Het journalistieke weten: over de objectiviteit van betrokken journalistiek.

Sahragard, R. & Davatgarzadeh, G. (2010). The Representation of Social Actors in *Interchange Third Edition Series: A Critical Discourse Analysis*. *The Journal of Teaching Language Skills (JTLS)*, 2(1).

https://www.researchgate.net/publication/228898623_The_Representation_of_Social_Actors_In_Interchange_Third_Edition_Series_A_Critical_Discourse_Analysis

Schroepfer, K.K., Rosati, A.G., Chartrand, T. & Hare, B. (2011). Use of “Entertainment” Chimpanzees in Commercials Distorts Public Perception Regarding Their Conservation Status. *PLoS ONE*, 6(10).

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0026048>

Seberechts, F. (z.d.). *Het Laatste Nieuws*. België in oorlog. <https://www.belgiumwwii.be/nl/belgie-in-oorlog/artikels/het-laatste-nieuws.html>

Sharndama, E.C. (2016). Discursive strategies in political speech: a critical discourse analysis of selected inaugural speeches of the 2015 Nigeria’s gubernatorial inaugurals. *European Journal of English Language, Linguistics and Literature*, 3(2). <https://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2016/06/Full-Paper-DISCURSIVE-STRATEGIES-IN-POLITICAL-SPEECH-A-CRITICAL-DISCOURSE-ANALYSIS.pdf>

<https://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2016/06/Full-Paper-DISCURSIVE-STRATEGIES-IN-POLITICAL-SPEECH-A-CRITICAL-DISCOURSE-ANALYSIS.pdf>

Sontag, S. (2003). *Regarding the pain of others*. Picador.

https://monoskop.org/images/a/a6/Sontag_Susan_2003_Regarding_the_Pain_of_Others.pdf

Spee, L., Hazel, S., Dal Grande, E., Boardman, W. & Chaber, A-L. (2019). Endangered exotic pets on social media in the middle east: presence and impact. *Animals*, 9. <https://www.mdpi.com/2076-2615/9/8/480>

<https://www.mdpi.com/2076-2615/9/8/480>

Stewart, K. & Cole, M. (2009). The conceptual separation of food and animals in childhood. *Food, culture and society: an international journal of multidisciplinary research*, 12(4), 457-476.

<http://dx.doi.org/10.2752/175174409X456746>

- Tam, K-P., Lee, S-L. & Chao, M.M. (2013). Saving Mr. Nature: Anthropomorphism enhances connectedness to and protectiveness toward nature. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49, 514 – 521. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jesp.2013.02.001>
- Taylor, N. & Twine, R. (2014). *The rise of Critical Animal Studies: From the Margins to the Centre*. Routledge. <https://www.routledge.com/The-Rise-of-Critical-Animal-Studies-From-the-Margins-to-the-Centre/Taylor-Twine/p/book/9781138125919#>
- Tiplady, C.M., Walsh, D.B. & Phillips, C.J.C. (2013). Public responses to media coverage of animal cruelty. *J Agric Environ Ethics*, 26, 869-885. <https://doi.org/10.1007/s10806-012-9412-0>
- Tiplady, C.M., Walsh, D.B. & Phillips, C.J.C. (2015). Ethical issues concerning the public viewing of media broadcasts of animal cruelty. *J Agric Environ Ethics*, 28, 635-645. <https://doi.org/10.1007/s10806-015-9547-x>
- Tyler, T. & Rossini, M. (2009). *Animal Encounters*. Brill. <https://brill.com/edcollbook/title/13883>
- Vaara, E., Sorsa, V. & Pälli, P. (2010). On the force potential of strategy texts: a critical discourse analysis of a strategic plan and its power effects in a city organization. *Organization*, 17(6), 685-702. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1350508410367326>
- Van der meer, E., Botman, S. & Eckhardt, S. (2019). I thought I saw a pussy cat: portrayal of wild cats in friendly interactions with humans distorts perceptions and encourages interactions with wild cat species. *PLoS ONE*, 14(5). <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0215211>
- Van Dijk, T.A. (1996). Discourse, power and access. In C.R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and Practices* (pp. 84-104). Routledge
- Van Dijk, T.A. (2015). Critical Discourse Analysis. In D. Tannen, H.E. Hamilton & D. Schiffrin (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 466-485). https://www.sscnet.ucla.edu/anthro/faculty/ochs/articles/Ochs_2015_Discursive_Underpinnings.pdf
- Van Leeuwen, T. (1996). The representation of social actors. In C.R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and Practices* (pp. 32-70). Routledge
- Van Leuven, S., Deprez, A. & Raeymaeckers, K. (2013). A study on the impact of cost – cutting and Web 2.0 on the mediated public sphere. *Journalism*, 15(7). <https://doi.org/10.1177/1464884913501837>
- Verbeke, H. (2017, 23 maart). Varkens worden onverdoofd geslacht. *Het Laatste Nieuws*

Vrla, S., Whitley, C.T. & Kalof, L. (2020). Inside the Yellow Rectangle: An Analysis of Nonhuman Animal Representations on *National Geographic Kids* Magazine Covers. *Anthrozoös*, 33(4), 497-509.

<https://doi.org/10.1080/08927936.2020.1771056>

Waters, S. & El-Harrad, A. (2013). A Note on the Effective Use of Social Media to Raise Awareness Against the Illegal Trade in Barbary Macaques. *African Primates*, 8, 67-68.

[https://www.researchgate.net/publication/259184178_A_note_on_the_effective_use_of_social_media_to_raise_awareness_against_the_illegal_trade_in_Barbary_macaques?enrichId=rgreq-](https://www.researchgate.net/publication/259184178_A_note_on_the_effective_use_of_social_media_to_raise_awareness_against_the_illegal_trade_in_Barbary_macaques?enrichId=rgreq-24e9fc8dfda06f2b736ac5e0d62d21f0-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI1OTE4NDE3ODtBUzo5ODc5NDM4MTI1MDU4MUxNDAwNTY1ODI0OTEz&el=1_x_2&esc=publicationCoverPdf)

[24e9fc8dfda06f2b736ac5e0d62d21f0-](https://www.researchgate.net/publication/259184178_A_note_on_the_effective_use_of_social_media_to_raise_awareness_against_the_illegal_trade_in_Barbary_macaques?enrichId=rgreq-24e9fc8dfda06f2b736ac5e0d62d21f0-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI1OTE4NDE3ODtBUzo5ODc5NDM4MTI1MDU4MUxNDAwNTY1ODI0OTEz&el=1_x_2&esc=publicationCoverPdf)

[XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI1OTE4NDE3ODtBUzo5ODc5NDM4MTI1MDU4MUxNDAwNTY1](https://www.researchgate.net/publication/259184178_A_note_on_the_effective_use_of_social_media_to_raise_awareness_against_the_illegal_trade_in_Barbary_macaques?enrichId=rgreq-24e9fc8dfda06f2b736ac5e0d62d21f0-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI1OTE4NDE3ODtBUzo5ODc5NDM4MTI1MDU4MUxNDAwNTY1ODI0OTEz&el=1_x_2&esc=publicationCoverPdf)

[ODI0OTEz&el=1_x_2&esc=publicationCoverPdf](https://www.researchgate.net/publication/259184178_A_note_on_the_effective_use_of_social_media_to_raise_awareness_against_the_illegal_trade_in_Barbary_macaques?enrichId=rgreq-24e9fc8dfda06f2b736ac5e0d62d21f0-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI1OTE4NDE3ODtBUzo5ODc5NDM4MTI1MDU4MUxNDAwNTY1ODI0OTEz&el=1_x_2&esc=publicationCoverPdf)

Wicks, D. (2011). Silence and denial in everyday life – the case of animal suffering. *Animals*, 1, 186-199. <https://doi.org/10.3390/ani1010186>

Wodak, R. (2014). Chapter 20: Critical Discourse Analysis.

https://www.researchgate.net/publication/238105100_DCA_-_Critical_Discourse_Analysis

Zlotowski, J., Sumioka, H., Eyssel, F., Nishio, S., Bartneck, C. & Ishiguro, H. (2018). Model of Dual Anthropomorphism: The Relationship Between the Media Equation Effect and Implicit Anthropomorphism. *International Journal of Social Robotics*, 10, 701 – 714.

<https://doi.org/10.1007/s12369-018-0476-5>

2 Artikels uit de analyse

Animal Rights dient nieuwe klacht in tegen slachthuis. (2022, 25 maart). *Krant van West – Vlaanderen*.

Dierenrechtenorganisatie Animal Rights na onderdompeling in varkensindustrie: Helemaal niets humaan aan. (2022, 24 mei). *Gazet van Antwerpen*.

Frank Galan werd tijdens de lockdown paardenfluisteraar: Zij brengen rust in ons leven. (2022, 27 februari). *Het Laatste Nieuws*.

Groen: Jaarlijks sterven miljoenen dieren in veeteeltbedrijven, nog voor het slachthuis. (2022, 4 oktober). *Het Nieuwsblad*.

Protestactie van Animal Rights aan Tielts slachthuis tegen dierenmishandeling. (2022, 26 maart). *Het Laatste Nieuws*.

Pas geopend: hoeveslagerij Willemsen in Lanaken. (2022, 14 november). *Het Belang van Limburg*.

De manier waarop we nu dieren houden, is onacceptabel. Hoogleraar Imke de Boer over het vlees op ons bord. (2022, 24 juni). *De Morgen*.

Stier ontsnapt uit slachthuis en zet winkel op stelten: het is alsof hij wraak wou nemen. (2022, 20 augustus). *Het Belang van Limburg*.

Brusselse PS verzet zich tegen verbod op onverdoofd slachten, oppositie vindt het onbegrijpelijk. (2022, 15 april). *Het Laatste Nieuws*.

Leenaert, T. (2022, 20 januari). Waarom dierenactivisten niet gemuilkorfd mogen worden. *Knack*.

Snick, C. (2022, 29 januari). Konijn op grootmoeders wijze is niet meer besteed aan de jongeren: waarom het aaibaarste beestje van de slager niet meer gesmaakt wordt. *Het Nieuwsblad*.

De Smedt, L. (2022, 1 februari). Kamal Kharmach helpt Karl (37) en Mélissa (34) uit de nood: ambachtelijke slager brengt 'Sossis Ondineke' op de markt. *Het Nieuwsblad*.

Dieryck, J. (2022, 4 februari). Thuisslachten is diervriendelijker dan 'verdoofd' industrieel slachten. *De Standaard*.

Vandenbosch, M. (2022, 7 februari). Verdoofd slachten is terecht de norm. *De Standaard*.

Vancoillie, L. (2022, 10 februari). Onze sterkte is dat we alleen verkopen wat we zelf met veel liefde kweken en verwerken. *Landbouwleven*.

Statius, A. (2022, 22 februari). Korter wordt de keten niet: Wiebe (24) kweekt, slacht en verkoopt 'Graskiekens' op weide. *Het Laatste Nieuws*.

Messiaen, T. (2022, 23 februari). De horror in het slachthuis gaat gewoon door. Debra- Meat nog maar eens onder vuur na nieuwe aantijgingen over dierenmishandeling. *Het Nieuwsblad*.

Mertens, B. (2022, 13 maart). Aantal in beslag genomen dieren stijgt met meer dan 76%: Met uitzondering van het coronajaar 2022 zien we de laatste jaren een constante stijging van het aantal in beslag genomen dieren. *Het Laatste Nieuws*.

Dekeyser, A. (2022, 16 maart). Waarom Europa nog altijd stierenvechten subsidieert. *De Standaard*.

Mestdag, J. (2022, 20 maart). Animal Rights trekt door regio met undercoverbeelden slachthuis Tielt: Er vinden daar nog altijd mishandelingen plaats, dit moet stoppen. *Het Laatste Nieuws*.

Jacobs, F. (2022, 14 april). Recordaantal dieren krijgt bescherming Beslagnames en boetes rijzen de pan uit. *Landbouwleven*.

Vankersschaever, S. (2022, 9 mei). De rit naar het slachthuis is het nieuwe pijnpunt. *De Standaard*.

Van der Linden, F. (2022, 11 mei). Bij mobiel slachten zijn welzijn en hygiëne moeilijker te controleren. Slachthuis in Tielt heeft actieplan na opmerkingen. *Landbouwleven*.

FoJ (2022, 19 mei). Wanneer mag thuis slachten wel?. *Landbouwleven*.

Bergmans, E. (2022, 28 mei). Dierenrechtenadvocaat Anthony Godfroid: Ik snap niet dat ze vaak kritiek op mijn rol hebben. Mijn collega's verdedigen echte criminelen. *De Morgen*.

Matthysen, K. (2022, 3 juni). Paard, pony of ezel mag sinds 1 juni niet meer om emotionele redenen uitgesloten worden van voedselketen. *Het Nieuwsblad*.

Goeman, T. (2022, 3 juni). Voor één groep is een paard niet meer dan 150 kilo steak. Ex- veearts getuigt anoniem na inval bij Arendonkse manegefamilie. *Gazet van Antwerpen*.

tg (2022, 7 juni). Fraudeproces tegen Belgische paardenhandelaar van start in Marseille. *Het Nieuwsblad*.

Lahousse, E. (2022, 9 juni). Wat we van Noren kunnen leren om duurzaam te eten: Hier komt geen avocado binnen. *Knack*.

Atillah, S. (2022, 11 juni). Hoe hypocriet het debat over onverdoofd slachten is. *De Morgen*.

El Mabrouk, F. (2022, 17 juni). Onverdoofd blijven slachten of niet in Brussel? Conner Rousseau dreigt met sancties tegen wie 'verkeerd' stemt. *Het Nieuwsblad*.

De Cleene, D. (2022, 20 juni). Onverdoofd geslacht dier is wel degelijk 'een armer schaap'. *De Morgen*.

Noelmans, T. (2022, 21 juni). Macron zal een hoge prijs voor betalen voor zijn autoritaire en arrogante regeerstijl. *De Morgen*.

Verbergt, M. (2022, 23 juni). Elk jaar castreren we 5 miljoen biggen onverdoofd. Dat is onverantwoord. *De Standaard*.

DGZ (2022, 21 juli). Hoe voorkom je hittestress bij runderen, varkens en pluimvee? Hittestress herkennen en voorkomen. *Landbouwleven*.

FME. (2022, 4 oktober). 3,5 miljoen dieren sterven in onze landbouwbedrijven. *Het Laatste Nieuws*.

Calus, A. (2022, 22 september). Pastorale, het kwaliteitskeurmerk voor lamsvlees, is 30 jaar jong!. *Landbouwleven*.

Bijnens, B. en Luts, K. (2022, 3 oktober). De Vlaamse chirurg die de paarden van Springsteen en Bill Gates opereert: Ik heb mijn vrouw gekocht voor één euro. Mijn beste investering ooit. *Het Nieuwsblad*.

Swinnen, S. (2022, 4 oktober). Dierenrechtenorganisatie GAIA bestaat dertig jaar. *Het Laatste Nieuws*.

Jaunard, D. (2022, 5 november). Bij de verkoop van zijn dieren behoudt de veehouder nog de controle!. *Landbouwleven*.

Meesters, J. (2022, 5 november). Ik ben geschrokken van de manier waarop ik me moet verantwoorden. *Het Belang van Limburg*.

Coenen, M. (2022, 8 november). Rationeel is er vandaag de dag geen enkel argument meer om vlees te eten: veganist Sofie Mulders en vegetariër Mark Coenen. *De Morgen*.

Theuns, K. (2022, 14 november). Kippen gaan toch liever naar de markt dan naar het slachthuis? Laatste pluimveehandelaar Patrick Moeyaert (73) betreurt beslissing stad Brugge om verkoop levende dieren op markten te verbieden. *Het Nieuwsblad*.

Sente, J. (2022, 16 november). Meer dan gewoon influencer: Sofie wil geitje Odil weer laten lopen met prothese. *Het Belang van Limburg*.

Belpaeme, L. (2022, 18 november). Nog nooit gezien in al die jaren: Dierenasiel ziet alarmerend veel nieuwe aanvragen om honden af te staan. *Krant van West – Vlaanderen*.

ktb (2022, 19 november). Brugge voert verbod op thuislachten in. *Het Nieuwsblad*.

Vansteelandt, T. (2022, 7 december). Animal Rights maakt schokkende beelden van kalkoenstallen in Hooglede en Heuvelland. *Krant van West – Vlaanderen*.